

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,  
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ, ഹരിഃ ഓം  
- -

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ  
അഭിശ്രവണമന്ത്ര പാഠഃ

---

## Table of Contents

1. പുരുഷ സൂക്തം .....	5
2. ഉത്തര നാരായണം .....	8
3. മഹാ നാരായണം.....	10
4. ജുതഗ്ം സത്യം .....	11
5. രക്ഷോഘ്നം .....	12
6. രക്ഷോഹണോ വലഗഹനഃ.....	16
7. സോമായ പിതൃമതേ.....	17
8. ഉശന്തസ്ത്വാ ഹവാമഹ ഉശന്തഃ.....	18
9. ഭക്ഷേഹി മാഃഽവിശ .....	21
10. ധ്രുവാഽസി ധരുണാഽസ്ത്വതാ .....	25
11. അഗ്ന ഉദധേ യാ ത ഇഷ്ടഃ.....	28
12. ശിരോ വാ ഏതദ് യജ്ഞസ്യ .....	30
13. അസാവാദിത്യോ ഽസ്മിൻ ലോക.....	32
14. സംതതിർവാ ഏതേ ഗ്രഹാഃ.....	35
15.ഏകവിഗ്ംശ ഏഷ ഭവതി .....	37
16. ഇന്ദ്രോ വൃത്രഗ്ം ഹത്വാ .....	39
17. വൈശ്വദേവേന വൈ പ്രജാപതിഃ .....	44
18. അഗ്നയേ ദേവേഭ്യഃ .....	48
19. ഉശന്തസ്ത്വാ ഹവാമഹ .....	52
20. അയം വാവ .....	54
21. ഉശൻ. ഹ വൈ .....	56
22. തം ഹൈതമേകേ പശുബന്ധ.....	61
23. യാം പ്രഥമാമിഷ്ടികാമുപദധാതി.....	66
24. ജചാം പ്രാചീ .....	68

---

## **SHORT NOTE ON “ABHISRAVANAM”**

Abhisravanam means dignified hearing. Abhisravana Mantra should be chanted during ceremony to forefathers like Sraadham etc. This should be chanted loudly while the Brahmins are partaking food so that these mantras are to be heard by Brahmins, who represent “Pitrus” of Sraadham ceremony. Since these Mantras are about “Pitrus”, when chanted they are pleased and depart contented after Sraadham ceremony. These Mantras will also keep the “Raakshasaas”(evil forces)/ other hindrances at bay.

Brahmins will be invited to perform Abhisravanam. They should be offered dakshina after the Sraadham for chanting Abhisravanam.

For Ekodishtam (the eleventh day of death ceremony), Sapindeekaranam (the 12th day ceremony), Maasikam, Anumaasikam, Naandi, Gaya Sraadham, 1<sup>st</sup> Sraadham of the deceased (1<sup>st</sup> Death Anniversary) etc., Abhisravanam Mantra shall not to be chanted.

The Abishravana Mantras are the part of “Taittiriya Shaka” and the Mantras are from “SAMHITA” and “BRAHMANA”

---

---

Notes: This Book has been brought to you with the courtesy of some Veda learners who have collaborated to prepare this book.

Please give your feedback, comments and report errors to the e-mail id [vedavms@gmail.com](mailto:vedavms@gmail.com). We shall strive to make this book more accurate and error-free.

You may note that there are inherent “paata bedhas” when we compare various sources and books, the Taittiriya Sakhaa compiled and commented by Shri. Sayanacharya of 13<sup>th</sup> Century and Shri Bhatta Bhaskaracharya (period unknown). Their manuscript compilations were later converted into books by great Scholars. One of such sets of “Taittiriya” was printed and published during earlier 1900 A.D. at Govt. Branch Press, Mysore and another set later published under “Anandaashram Series”. These Books were referred to by us as our primary source material for this Book.

We have also referred “Yaajusha Ratnaakaram” in Sanskrit and “Abisravana Mantra Pataha” in grantha Script published in 1923 by Shri T.M. Narayana Shastri .

This book has not been prepared with any commercial purpose and is purely for studies.

**Conventions used in Letters:**

ॡ – is represented by (gg)

ॢ – is represented by (gm)

ॣ – is represented as anunaasikam

**Notes:**

”[ ]” is represented as the end of a “panchaati”, not a full-stop nor a sentence break. Hence donot stop the chant on the mark of “[ ]” and continue till a sentence break (full stop) comes.

In this book wherever “ॢ” appears in Large & Bold Fonts than the normal ones used , please enlongate/stretch such letter to 3 maatras and chant.

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,

ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ।

## അഭിശ്രവണമന്ത്രപാഠഃ

### വേദാദയഃ

ഓം । അഗ്നിമീ॑ളേ പു॒രോഹി॑തം-യ॒ജ്ഞസ്യ॑ ദേ॒വമൃ॑തിജം ॥  
ഹോ॒താരം॑ ര॒ത ധാ॑ത॒മം ॥

ഇ॒ഷേ ത്വോർജ്ജേ॑ത്വാ വായ॑വഃ സ്വേ॒മാ പായ॑വഃ സ്ഥ ദേ॒വോ  
വ॒സ്സവി॑താ പ്രാർപ॑യതു ശ്രേ॒ഷ്ഠത॑മായ കർമ്മ॑ണേ ॥

അഗ്ന॑ ആയാ॑ഹി വീ॒തയേ॑ ഗൃ॒ണാനോ॑ ഹ॒വൃദാ॑തയേ ।  
നിഹോ॑താ സ॒ഥ്സി ബർഹി॑ഷി ॥

ശ॒ന്നോ ദേ॒വീര॑ഭി॒ഷ്ടയ॑ ആപോ॑ ഭ॒വന്തു॑ പീ॒തയേ॑ ॥

ശം ഋ॑തോ॒ഭിസ്ര॑വന്തു നഃ ॥ 1

### 1. പുരുഷ സൂക്തം

(TA 3.12.1)

സഹ॑സ്രശീർഷാ പുരു॑ഷഃ ।

സഹ॑സ്രാക്ഷഃ സഹ॑സ്രപാത് । സ ഭൂമി॑ം ഋ॒വിശ്വതോ॑ വൃ॒താ ।

അത്യ॑തി॒ഷ്ഠ-ദൃ॒ശാങ്ഗു॑ലം । പുരു॑ഷ ഏ॒വേദഃ॑ സർവ॑ം ॥

യദ്ഭൂതം യച്ച ഭവ്യം । ഉതാമൃതത്വ-സ്യേശാനഃ ।  
 യദന്നേനാ-തിരോഹതി । ഏതാവാനസ്യ മഹിമാ ।  
 അതോ ജ്യായാശ്ച പുരുഷഃ ॥ 1

**(TA 3.12.2)**

പാദോഽസ്യ വിശ്വാ ഭൂതാനി । ത്രിപാദസ്യ-മൃതന്ദിവി ।  
 ത്രിപാദൂർദ്ധ്വ ഉദൈത് പുരുഷഃ । പാദോഽസ്യേഹാഽഭവാത്പുനഃ ।  
 തതോ വിഷ്വങ് വ്യക്രാമത് । സാശനാനശനേ അഭി ।  
 തസ്മാദ് വിരാഡ്ജായത । വിരാജോ അധി പുരുഷഃ ।  
 സ ജാതോ അത്യരിച്യത । പശ്വാദ് ഭൂമിമഥോ പുരഃ ॥ 2

**(TA 3.12.3)**

യത് പുരുഷേണ ഹവിഷാ । ദേവാ യജ്ഞമതന്വത ।  
 വസന്തോ അസ്യ-സീദാജ്യം । ഗ്രീഷ്മ ഇദ്ധ്മ-ശ്ശരദ്ധവിഃ ।  
 സ്തപ്താസ്യ-സൻ പരിധയഃ । ത്രിസ്തപ്ത സമിധഃ കൃതാഃ ।  
 ദേവാ യദ്യജ്ഞം-തന്വാനാഃ । അബദ്ധ്വൻ പുരുഷം പശൂം ॥  
 തം യജ്ഞം ബർഹിഷി പ്രാക്ഷന് ।  
 പുരുഷം ജാതമഗ്രതഃ ॥ 3

**(TA 3.12.4)**

തേന ദേവാ അയജന്ത । സാദ്ധ്യാ ഋഷയശ്ച യേ ।  
 തസ്മാദ് യജ്ഞാഥ് സർവഹുതഃ । സംഭൂതം പുഷ്വദാജ്യം ।  
 പശൂഃസ്താശ്ചകേ വായവ്യാൻ ।

ആരണ്യാൻ-ഗ്രാമ്യാശ്ച യേ ।

തസ്മാദ് യജ്ഞാമ് സർവഹുതഃ । ഋചഃ സാമാനി ജജ്ഞിരേ ।

ഛന്ദാഃസി ജജ്ഞിരേ തസ്മാത് । യജുസ്തസ്മാ ദജായത ॥ 4

**(TA 3.12.5)**

തസ്മാദശ്വാ അജായന്ത । യേ കേ ചോദയാദതഃ ।

ഗാവോ ഹ ജജ്ഞിരേ തസ്മാത് । തസ്മാജ്ജാതാ അജാവയഃ ।

യത്പുരുഷം വൃദധുഃ । കതിയാ വൃകപ്ലയന് ।

മുഖം കിമസ്യ കൗ ബാഹു । കാവൂരു പാദാവുച്യേതേ ।

ബ്രാഹ്മണോഽസ്യ മുഖമാസീത് । ബാഹു രാജന്യഃ കൃതഃ ॥ 5

**(TA 3.12.6)**

ഊരു തദസ്യ യദ് വൈശ്യഃ । പദ്ഭ്യാഃ ശൂദ്രോ അജായതഃ ।

ചന്ദ്രമാ മനസോ ജാതഃ । ചക്ഷോ-സ്സൂര്യോ അജായത ।

മുഖാദിന്ദ്ര-ശ്ചാഗ്നിശ്ച । പ്രാണാദ് വായു-രജായത ।

നാഭ്യോ ആസീദന്തരിക്ഷം । ശരീരേഷോ ദ്യൗഃ സമവർത്തത ।

പദ്ഭ്യാം ഭൂമിർ ദിശഃ ശ്രോത്രാത് ।

തഥാ ലോകാഃ അകപ്ലയന് ॥ 6

**(TA 3.12.7)**

വേദാഹമേതം പുരുഷം മഹാന്തം ।

ആദിത്യവർണം തമസസ്തു പാരേ ।

സർവാണി രൂപാണി വിചിത്യ ധീരഃ ।

നാമാനി കൃതാഭിവാദൻ. യദാസ്മൈ |  
 ധാതാ പുരസ്താദ്യമുദാ ജഹാര |  
 ശക്രഃ പ്രവിദാൻ പ്രദിശശ്ചതസ്രഃ |  
 തമേവം വിദാനമൃത ഇഹ ഭവതി |  
 നാനൃഃ പന്ഥാ അയനായ വിദ്യതേ |  
 യജേണന യജ്ഞ-മയജ്ഞ ദേവാഃ |  
 താനി ധർമാണി പ്രഥമാന്യാസന് ( ) |  
 തേ ഹ നാകം മഹിമാനസ്സചന്തേ |  
 യത്ര പൂർവേ സാദ്ധ്യാ-സ്സന്തി ദേവാഃ || 7  
 (പുരുഷഃ - പുരോ - ടഗ്രതോ - ടജായത - കൃതോ -  
 ടകല്പയ - നാസൻ ദേവ ച)

## 2. ഉത്തര നാരായണം

(TA 3.13.1)

അദ്ഭ്യസ്സന്ദൃതഃ പൃഥിവൈ രസാച്ച |  
 വിശ്വകർമ്മണഃ സമവർത്തതാധി |  
 തസ്യ ത്വഷ്ടാ വിദധദ് രൂപമേതി |  
 തത്പുരുഷസ്യ വിശ്വ മാജാനമഗ്രേ |  
 വേദാഹമേതം പുരുഷം മഹാന്തം |  
 ആദിത്യ വർണ്ണം തമസഃ പരസ്താത് |



തമേ॑വം വി॒ദ്വാ॒നമൃ॑ത ഇ॒ഹ ഭ॑വതി ।  
 നാ॒ന്യഃ പ॒ന്നമാ॑ വി॒ദ്യതേ॑യനായ ।  
 പ്ര॒ജാപ॑തിശ്ചരതി ഗർഭേ॑ അ॒ന്തഃ ।  
 അ॒ജായ॑മാനോ ബ॒ഹു॒ധാ വി॒ജായ॑തേ ॥ 8

(TA 3.13.2)

തസ്യ॑ ധീ॒രാഃ പ॒രി॒ജാന॑ന്തി യോ॒നീം ।  
 മ॒രീ॒ചീ॒നാം പ॒ദമി॑ച്ഛന്തി വേ॒ധസഃ॑ ।  
 യോ ദേ॒വേഭ്യ॑ ആ॒തപ॑തി । യോ ദേ॒വാ॒നാം പു॒രോ॑ഹിതഃ ।  
 പു॒ർവോ॑ യോ ദേ॒വേഭ്യോ॑ ജാ॒തഃ । നമോ॑ രു॒ചായ॑ ബ്രാ॒ഹ്മ॒യേ ।  
 രു॒ചം ബ്രാ॒ഹ്മ-ജ്ഞ॑നയന്തഃ । ദേ॒വാ അ॒ഗ്രേ॒ തദ॑ബ്രൂ॒വന് ।  
 യ॒സ്സൈ॒വം ബ്രാ॒ഹ്മണോ॑ വി॒ദ്യാത് ।  
 തസ്യ॑ ദേ॒വാ അ॒സന്വ॑ശേ ( ) ।  
 ഹ്രീ॒ശ്വ തേ ല॒ക്ഷ്മീ॑ശ്വ പ॒ത്യാം ॥ അ॒ഹോ॒രാ॒ത്രേ പാ॒ർശ്വേ ।  
 നക്ഷ॑ത്രാണി രൂ॒പം । അ॒ശ്വിനൗ॑ വ്യാ॒ത്തം ॥  
 ഇ॒ഷ്ടം മ॒നി॒ഷാണ॑ । അ॒മൃം മ॒നി॒ഷാണ॑ ।  
 സർവ॑ം മ॒നി॒ഷാണ॑ ॥ 9

(ജായതേ - വശ॑ സ॒പ്ത ച॑)

### 3. മഹാ നാരായണം

(TA 6.11.1)

സഹസ്രശീർഷം ദേവം വിശ്വാക്ഷം വിശ്വ ശംഭുവം ।  
 വിശ്വം നാരായണം ദേവമക്ഷരം പരമം പദം ॥  
 വിശ്വതഃ പരമാന്നിത്യം വിശ്വം നാരായണഃ ഹരിഃ ।  
 വിശ്വമേവേദം പുരുഷ സ്തദിശ്വ-മുപജീവതി ॥  
 പതിം വിശ്വസ്യായ്വേശ്വരഃ ശാശ്വതഃ ശിവമച്യുതം ।  
 നാരായണം മഹാജ്ഞായം വിശ്വാത്മാനം പരായണം ॥  
 നാരായണ പരോ ജ്യോതിരാത്മാ നാരായണഃ പരഃ ॥  
 നാരായണ പരം ബ്രഹ്മ തത്ത്വം നാരായണഃ പരഃ ।  
 നാരായണ പരോ ധ്യാതാ ധ്യാനം നാരായണഃ പരഃ ।  
 യച്ച കിഞ്ചിജ്-ജഗദ് സർവം ദൃശ്യതേ ശ്രൂയതേഽപി വാ ।  
 അന്തർ ബഹിഷ്വ തഥ് സർവം വ്യാപ്യ  
 നാരായണഃ സ്ഥിതഃ ॥ 10

(TA 6.11.2)

അനന്ത മവ്യയം കവിഃ സമുദ്രേഽന്തം വിശ്വശംഭുവം ।  
 പദ്മകോശ-പ്രതീകാശഃ ഹൃദയം ചാപ്യധോമുഖം ॥  
 അധോ നിഷ്ക്രാ വിതസ്ത്യാന്തേ നാഭ്യാമുപരി തിഷ്ഠതി ।  
 ജാലമാലാകുലം ഭാതീ വിശ്വസ്യായതനം മഹത് ॥

സന്ത॑ത॒ച് ശി॒ലാഭി॑സ്തും ലംബ॑ത്യാ കോശ॑സന്നിഭം ।  
 തസ്യ॑ാണേ॒ സു॒ഷിര॑ച് സൂക്ഷ॑മം തസ്മി॑ൻമ് സർവം  
 പ്രതി॑ഷ്ഠിതം ॥ തസ്യ॑ മദ്ധ്യേ॒ മഹാ॑നഗ്നിർ വിശ്വാ॑ർചിർ  
 വിശ്വ॑തോ മുഖഃ । സോഽഗ്ര॑ഭൂഗ് വിഭജ॑ൻ തിഷ്ഠ॑ന്നാഹാര-  
 മജ॑രഃ കവിഃ ॥ തിരു॑ഗൃർദ്ധ്യ മധ॑ശ്ശായി രശ്മ॑യസ്തസ്യ  
 സന്ത॑താ । സന്താ॑പയതി സ്വ॑ം ദേഹ॑മാപാദ॑തല മസ്ത॑കഃ ।  
 തസ്യ॑ മദ്ധ്യേ॒ വഹ്നി॑ ശിഖാ॒ അണീ॑യോർദ്ധ്വാ  
 വ്യ॒വസ്ഥി॑തഃ ( ) ॥  
 നീല॑തോ യദ॑ മദ്ധ്യ॒സ്ഥാദ് വി॒ദ്യുല്ല്വേ॑വ ഭാ॒സാരാ॑ ।  
 നീ॒വാര॑ ശൂ॒കവ॑ത്തനീ॒ പീതാ॑ ഭാ॒സാത്യ॑ണ്യുപ॒മാ ॥  
 തസ്യ॑ാഃ ശിഖാ॒യാ മദ്ധ്യേ॒ പര॑മാത്മാ വ്യ॒വസ്ഥി॑തഃ ।  
 സ ബ്ര॑ഹ്മ സ ശി॒വഃ സ ഹ॑രിഃ സേ॒ന്ദ്രഃ സോഽക്ഷ॑രഃ  
 പര॑മഃ സ്വരാദ് ॥ 11

(നാരായ॑ണഃ സ്ഥി॑തോ - വ്യ॒വസ്ഥി॑തശ്ച॒ത്വാരി ച)

#### 4. ഋത॑ച് സത്യം

**(T.A.6.12.1)**

ഋത॑ച് സത്യം പരം ബ്ര॑ഹ്മ പു॒രുഷം॑ കൃ॒ഷ്ണ പി॑ങ്ഗലം ।  
 ഊ॒ർധ്വരേ॑തം വി॒രുപാ॑ക്ഷം വി॒ശ്വരൂ॑പായ  
 വൈ നമോ॑ നമഃ ॥ 12a

**(T.A.6.1.6)**

നാരായണായ വിദ്മഹേ വാസുദേവായ ധീമഹി ।

തന്നോ വിഷ്ണുഃ പ്രചോദയാത് ॥ 12b

**(T.S.1.2.23)**

വിഷ്ണോർനുകം ഹീര്യാണി പ്രവോചം യഃ പാർത്ഥിവാനി

വിമമേ രാജാഽസി യോ അസ്കദായ-ദുത്തരഽ സധസ്ഥം

ഹിചക്രമാണ-സ്ത്രേയോരുഗായോ വിഷ്ണോ-രരാടമസി

വിഷ്ണോഃ പൃഷ്ഠമസി വിഷ്ണോഃ ശപ്രേസ്ഥോ വിഷ്ണോ-സ്യൂരസി

വിഷ്ണോർ ധ്രുവമസി വൈഷ്ണവമസി വിഷ്ണവേ താ ॥ 12c

**5. രക്ഷോഘ്നം**

**(TS 1.2.14.1)**

കൃണുഷ പാജഃ പ്രസിതിന്ന പൃഥ്വീം യാഹി രാജേ

വാമവാഽ ഇദേന । ത്രൃഷ്വീ മനു പ്രസിതിം ദ്രുണാനോഽ

സ്താഽസി വിധ്യ രക്ഷ സസ്തപിഷ്ഠഃ ।

തവ ഭ്രമാസ ആശുയാ പതം തൃനുസ്സൃശ-ധൃഷതാ

ശോശുചാനഃ । തപൃഷ്ട്യഗേ ജുഹാ പതം-ഗാനസന്ദിതോ

വിസൃജ വിഷ്വ ഗൃക്തഃ । പ്രതിസ്തശോ വിസൃജ-തൂർണിതമോ

ഭവാ പായുർവിശോ അസൃാ അദബ്ധഃ ॥

യോനോ ദൂരേ അഘശഽസോ [ ] 13

**(TS 1.2.14.2)**

യോ അന്ത്യഗേ॑ മാ॒കീഷ്യേ॑ വൃ॒ഥിരാ॑ ദധർഷീ॑ത് ।  
 ഉദഗേ॑ തിഷ്ഠ പ്ര॒ത്യാ തനു॑ഷ്ഠന്യ-മി॒ത്രാച്ഛ് ഓഷ॑താ-  
 ത്തി॒ശ്വഹേ॑തേ । യോ നോ॑ അ॒രാതി॑ച്ഛ് സമി॒ധാന॑ ചക്രേ॒  
 നീചാ॑ തംധ॒ക്ഷ്യത॑ സ॒ന്ന ശുഷ്കം॑ ।  
 ഊർധ്വോ॑ ദ॒വ പ്ര॒തി വി॒ധ്യാ-ധൃ॑സ്താ വിഷ്കൃ॑ണുഷ്യ  
 ദൈ॒വ്യാന്യഗേ॑ । അവ॒സ്ഥിരാ॑ തനു॒ഹി യാതു॑ ജൂ॒നാം  
 ജാ॒മിമ॑ജാ॒മിം പ്രമൃ॑ണീ॒ഹി ശ॒ത്രുൺ॑ ॥ സ തേ [ ] 14

**(TS 1.2.14.3)**

ജാനാ॑തി സു॒മതിം യ॑ വിഷ്ഠ॒യ ഇ॒വതേ॑ ബ്ര॒ഹ്മണേ॑  
 ഗാ॒തുര്മൈ॑ത് । വി॒ശ്വാന്യ॑സൈ॒സു സു॒ദിനാ॑നി രാ॒യോ  
 ദ്യു॒മ്നാന്യ॑ര്യോ വി॒ദുരോ॑ അ॒ഭിദ്യു॑ത് ।  
 സേ॒ദഗേ॑ അ॒സ്ത സു॒ഭഗ॑ സ്താ॒ദാനു॑ർയസ്താ നിത്യേ॑ന  
 ഹ॒വിഷാ॑ യ ഉ॒ക്തൈഃ॑ । പി॒പ്രീ॑ഷതി സ്വ ആ॒യുഷി॑ ദുരോ॒ണേ  
 വി॒ശ്വോദ॑സൈ॒സു സു॒ദിനാ॑-സാ॒സദി॑ഷ്ടിഃ । അർചാ॑മിതേ  
 സു॒മതിം॑ ഘോഷ്യ॒ർവാഖ്-സ॑ന്തേ വാ വാ॑താ ജര॑താ [ ] 15

**(TS 1.2.14.4)**

മി॒യംഗീഃ॑ സ്വ॒ശ്വാസ്താ॑ സു॒രഥാ॑ മർജ॒യേ-മാ॑സേ॒ ക്ഷത്രാ॑ണി  
 ധാ॒രയേ॑ര-നു॒ദ്യുൺ॑ । ഇ॒ഹ ത്വാ॑ ദു॒ര്യാ ച॑രേ॒ദ്യുപ॑ത്ഥൻ  
 ദോഷാ॑വസ്തർ ദീ॒ദിവാ॑ച്ഛ് സമ॒നുദ്യു॑ൺ ।

ക്രീഡന്തസ്ത്വാ സുമനസ സ്തപേമാഭി ദധുമാ തസ്ഥിവാച്സോ  
ജനാനാം । യസ്ത്വാ സ്വാശ്വസ്സു-ഹിരണ്യോ അഗ്ന ഉപയാതി  
വസുമതാ രഥേന । തസ്യ ത്രാതാ ഭവസി തസ്യ സഖാ  
യസ്ത്വ ആതിഥ്യ മാന്യുഷഗ് ജുജോഷത് ॥ മഹോരുജാമി [ ] 16

**(TS 1.2.14.5)**

ബന്ധുതാ വചോ ഭിസ്തന്മാ പിതൃർഗോതമാദ നീയായ ।  
താനോ അസ്യ വചസ-ശ്ചികിദ്ധി ഹോതര്യവിഷു  
സുകൃതോ ദമുനാഃ । അസ്വപ്ത ജസ്തുരണ്യ സ്തൃശേവാ  
അതന്ദ്രാസോഽവൃകാ അശ്രമിഷ്ടാഃ ।  
തേ പായവഃ സധ്രിയഞ്ചോ നിഷദ്യാഗേ തവ നഃ പാന്തമൂര ।  
യേ പായവോ മാമതേയം തേ അഗ്നേ പശ്യന്തോ  
അന്ധം ദൂരിതാദ രക്ഷന് । രരക്ഷ താൻമ സ്തുകൃതോ  
വിശവേദാ ദിസ്തന്ത ഇദ്രിപവോ നാ ഹ [ ] 17

**(TS 1.2.14.6)**

ദേഭ്യഃ ॥

തായാ വയച് സധന്യ-സ്തോതാ സ്തവ പ്രണീത്യ  
ശ്യാമ വാജാൻ । ഉഭാശച് സാ സൂദയ സത്യതാ  
തേഽനുഷ്ടുയാ കൃണുഹ്യ-ഹ്രയാണ । അയാ തേ അഗ്നേ  
സമിധാ വിധേമ പ്രതിസ്തോമച് ശസ്യമാനം ഗൃഭായ ।

ദഹാശസോ രക്ഷസഃ പാഹ്യസ്താൻ ദൃഹോ നിദോ  
 മിത്രമഹോ അവദ്യാത് | രക്ഷോഹണം വാജിനമാജി  
 ഘർമി മിത്രം പ്രഥിഷ്ഠ മൃപയാമി ശർമ |  
 ശിശാനോ അഗ്നിഃ ക്രതുഭി സ്തമിദ്ധ-സ്തനോ ദിവ ( ) [ ] 18

**(TS 1.2.14.7)**

സ രിഷഃ പാതു നക്തം ||  
 വിജ്യോതിഷാ ബൃഹതാ ഭാത്യഗ്നി രാവിർ വിശ്വാനി  
 കൃണുതേ മഹിത്വാ | പ്രാദേവീർമായാ സ്തഹതേ ദുരേവാ  
 ശ്ലീശീതേ ശൃംഗേ രക്ഷസേ വിനിക്ഷേ || ഉതസ്യാനാസോ  
 ദിവിഷന്ത്വഗേ സ്തിഗ്മായുധാ രക്ഷസേ ഹന്ത വാ ഉ ||  
 മദേ ചിദസ്യ പ്രരുജന്തി ഭാമാ നവരന്തേ പരിബാധോ  
 അദേവീഃ || 19

(അഘശസ്സഃ - സ തേ - ജരതാസ് - രുജാമി - ഹ -  
 ദിവൈ - കചത്വാരീശ്ശു)

അഭിശ്രവണമന്ത്ര ജപാരംഭഃ

**6. രക്ഷോഹണോ വലഗഹനഃ**

**T.S. 1.3.2.1**

രക്ഷോഹണോ വലഗഹനോ വൈഷ്ണവാൻ ഖനാമീ-  
ദമഹം തം വലഗ-മുദ്വപാമി യം നഃ സമാനോ  
യമസമാനോ നിചഖാനേദമേന-മധരം കരോമി യോ നഃ  
സമാനോ യോഽ സമാനോ ഽരാതീയതി ഗായത്രേണ ഛന്ദസാ  
ഽവബാഢോ വലഗഃ കിമത്ര ഭദ്രം തന്നൗ സഹ  
വിരാഡ്സി സപത്തഹാ സമ്രാഡ്സി ഭ്രാത്യവൃഹാ  
സ്വരാഡ്സ്യഭി-മാതിഹാ വിശ്വാരാഡ്സി വിശ്വാസാം  
നാശ്ചാണാഹന്താ, [ ] 20

**T.S 1.3.2.2**

രക്ഷോഹണോ വലഗഹനഃ പ്രോക്ഷാമി വൈഷ്ണവാൻ  
രക്ഷോഹണോ വലഗഹനോഽവ നയാമി വൈഷ്ണവാൻ  
യവോഽസി യവയാസ്മദ് ദോഷോ യവയാ രാതീ  
രക്ഷോഹണോ വലഗഹനോഽവ സൃണാമി വൈഷ്ണവാൻ  
രക്ഷോഹണോ വലഗഹനോഽഭി ജുഹോമി വൈഷ്ണവാൻ  
രക്ഷോഹണൗ വലഗഹനാവുപ ദധാമി വൈഷ്ണവീ  
രക്ഷോഹണൗ വലഗഹനൗ പര്യുഹാമി വൈഷ്ണവീ  
രക്ഷോഹണൗ വലഗഹനൗ പരി സൃണാമി വൈഷ്ണവീ



രക്ഷാഹണൗ വലഗഹനൗ വൈഷ്ണവീ ബൃഹന്നസി  
 ബൃഹദ്ഗ്രാവാ ബൃഹതീ-മിന്ദ്രായ ( ) വാചം വേദ || 21  
 (ഹന്തേ - ന്ദ്രായ ദേവ ച)

## 7. സോമായ പിതൃമതേ

### T.S. 1.8-5.1

സോമായ പിതൃമതേ പുരോധാശഃ ഷട്കപാലം  
 നിർവപതി പിതൃഭ്യോ ബർഹിഷദ്ഭ്യോ ധാനാഃ പിതൃഭ്യോ  
 ഹിഷ്യാത്തേഭ്യോ ഹിവാന്യായൈ ദുഗ്ധേ മന്ഥ-മേതത്തേ  
 തത യേ ച ത്വാ-മന്വേ-തത്തേ പിതാമഹ പ്രപിതാമഹ യേ  
 ച ത്വാ-മന്വത്ര പിതരോ യഥാഭാഗം മന്ധാഃ സുസംഭൃശം  
 ത്വാ വയം മഘവൻ മന്ദിഷീമഹി । പ്ര നൂനം പൂർണവന്ധുരഃ  
 സ്തൂതോ യാസി വശാഃ അനു ।  
 യോജാ-നിന്ദ്ര തേ ഹരീ || 22

### T.S. 1-8-5-2

അക്ഷന്ന-മീമദന്ത ഹൃവ പ്രിയാ അധുഷത । അസ്തോഷത  
 സ്വഭാനവോ വിപ്രാ നവിഷ്ടയാ മതീ । യോജാൻ വിന്ദ്ര തേ  
 ഹരീ । അക്ഷൻ പിതരോ മീമദന്ത പിതരോ തീത്യപന്ത  
 പിതരോ മീമുജന്ത പിതരഃ । പരേത പിതരഃ സോമ്യോ  
 ഗംഭീരൈഃ പമിഭിഃ പൂർവൈഃ ।

അഥാ പിതൃന്മേ സുവിദത്രാഃ അപീത യമേന യേ  
 സധമാദം മദന്തി । മനോ ന്വാ ഹുവാമഹേ നാരാശഃസേന  
 സ്തോമേന പിതൃണാം ച മന്മദിഃ । ആ ( ) , [ ] 23

### **T.S. 1.8.5.3**

ന ഏതു മനഃ പുനഃ ക്രത്യേ ദക്ഷായ ജീവസേ ।  
 ജ്യോക് ച സൂര്യം ദൃശേ ।  
 പുനർ നഃ പിതരോ മനോ ദദാതു ദൈവേയാ ജനഃ ।  
 ജീവം വ്രാതഃ സചേമഹി ।  
 യദന്തരിക്ഷം പൃഥിവീ-മൃത ദ്യാം യന്മാതരം പിതരം  
 വാ ജിഹിഷ്സിമ ।

അഗ്നിർ മാ തസ്മാ-ദേനസോ ഗാർഹപത്യഃ പ്ര മുഞ്ചതു  
 ദുരിതാ യാനി ചക്രമ കരോതു മാ-മനേനസം ॥ 24

(ഹരീ - മന്മദിരാ - ചതുശ്ചതാരിഷ്ശു)

### **8. ഉശന്തസ്താ ഹവാമഹ ഉശന്തഃ**

#### **T.S. 2.6.12.1**

ഉശന്തസ്താ ഹവാമഹ ഉശന്തഃ സമീധീമഹി ।  
 ഉശന്നുശത ആ വഹ പിതൃൻ ഹവിഷേ അത്തവേ ।  
 ത്വച്ഛോമ പ്രചികിതോ മനീഷാ ത്വച്ഛരജീഷ്ഠമനു  
 നേഷി പന്ഥാം ।

തവ പ്രണീതീ പിതരോ ന ഇന്ദോ ദേവേഷു രത്ന-മഭജന്ത  
 ധീരാഃ । ത്വയാ ഹി നഃ പിതരഃ സോമ പൂർവേ കർമാണി  
 ചക്രൂഃ പവമാന ധീരാഃ । വന്യന്നവാതഃ പരിധീഘ്-രപോർണ്ണു  
 വീരേഭി-രശൈർ-മഘവാ ദവാ, [ ] 25

**T.S. 2.6.12.2**

നഃ । ത്വച്ഛ് സോമ പിതൃഭിഃ സംവിദാനോ ഽനു ദ്യാവാപൃഥിവീ  
 ആ തതന്മ । തസ്മൈ ത ഇന്ദോ ഹവിഷാ വിധേമ വയഃ  
 സ്യാമ പതയോ രയിണാം । അഗ്നിഷാത്താഃ പിതര ഏഹ  
 ഗച്ഛത സദഃ സദഃ സദത സുപ്രണീതയഃ । അത്താ ഹവീഘ്ഷി  
 പ്രയതാനി ബർഹിഷ്യമാ രയിഘ് സർവവീരം ദധാതന ।  
 ബർഹിഷദഃ പിതര ഊത്യർവാഗിമാ വോ ഹവ്യാ ചകൃമാ  
 ജുഷധാം । ത ആ ഗതാവസാ ശന്തമേനാമാസ്തഭ്യഘ് , [ ] 26

**T.S. 2.6.12.3**

ശം യോ-രരപോ ദധാത ।  
 ആഹം പിതൃൻമ് സുവിദത്രാഘ് അവിമ്സി നപാതം ച  
 വിക്രമണം ച വിഷ്ണോഃ । ബർഹിഷദോ യേ സ്വധയാ  
 സുതസ്യ ഭജന്ത പിതാസ്ത ഇഹാഗമിഷ്ടാഃ । ഉപഹൃതാഃ പിതരഃ  
 സോമ്യാസോ ബർഹിഷ്യേഷു നിധിഷു പ്രിയേഷു ।

ത ആ ഗമന്തു ത ഇഹ ശ്രുവന്തധി ബ്രുവന്തു തേ  
അവന്തസ്താൻ । ഉദീരതാമവര ഉത്പരാസ ഉൻ മധ്യമാഃ  
പിതരഃ സോമ്യാസഃ ॥ അസ്മുഃ, [ ] 27

#### **T.S. 2.6.12.4**

യേ ഈയുരവൃകാ ഋതജ്ഞാസ്തേ നോഽവന്തു പിതരോ  
ഹവേഷു । ഇദം പിതൃഭ്യോ നമോ അസ്ത്വദ്യ യേ  
പൂർവാസോ യ ഉപരാസ ഈയുഃ । യേ പാർഥിവേ രജസ്യാ  
നിഷ്ത്താ യേ വാ നൃനഃ സുവൃജനാസു വിക്ഷു ।  
അധാ യഥാ നഃ പിതരഃ പരാസഃ പ്രത്താസോ അഗ്ന  
ഋത-മാശുഷാണാഃ । ശുചീദയൻ ദീധിതി-മുക്ഥശാസഃ  
ക്ഷാമാ ഭിന്ദന്തോ അരുണീരപ വ്രന് ।

യദഗ്നേ, [ ] 28

#### **T.S. 2.6.12.5**

കവ്യവാഹന പിതൃൻ യക്ഷ്യതാവ്യധഃ ।  
പ്ര ച ഹവ്യാനി വക്ഷ്യസി ദേവേഭ്യശ്ച പിതൃഭ്യ ആ ।  
ത്വമഗ്ന ഈധിതോ ജാതവേദോ ഽവാസ്ത്വവ്യാനി സുരഭീണി  
കൃതാ । പ്രാദാഃ പിതൃഭ്യഃ സ്വധയാ തേ അക്ഷന്നധി താം  
ദേവ പ്രയതാ ഹവീഃഷി । മാതലീ കവൈർ യഥോ  
അകിരോഭിർ ബൃഹസ്പതിർ. ഋക്വിദിർ വാവ്യധാനഃ ।

യാഽശ്ച ഭേവാ വാവൃധുര്യേ ച ഭേവാൻമ് സ്വാഹാഽന്യേ  
സ്വധയാഽന്യേ മദന്തി || 29

**T.S. 2-6-12-6**

ഇമം യമ പ്രസ്തരമാ ഹി സീദാങ്ഗീരോഭിഃ പിതൃഭിഃ  
സംവിദാനഃ । ആ ത്വാ മന്ത്രാഃ കവിശസ്താ വഹന്ത്യേനാ  
രാജൻ. ഹവിഷാ മാദയസ്വ । അങ്ഗീരോഭിരാ ഗഹി  
യജ്ഞിയേഭിര്യമ വൈരുപൈ-രിഹ മാദയസ്വ ।  
വിവസ്വന്തച്ഛ ഹുവേ യഃ പിതാ തേഽസ്മിൻ. യജ്ഞേ  
ബർഹിഷ്ടാ നിഷദ്യ । അങ്ഗീരസോ നഃ പിതരോ  
നവഗാ അമർവാണോ ഭൃഗവഃ സോമ്യാസഃ ।  
തേഷാം വയച്ഛ സുമതൗ യജ്ഞിയാനാ-മപി ഭദ്രേ  
സൗമനസേ ( ) സ്യാമ || 30 (ഭവാ - സ്മദ്യ - മസ്മം -  
യദഗേ - മദന്തി - സൗമനസ ഏകം ച)

**9. ഭക്ഷേഹി മാഽഽവിശ**

**T.S. 3.2.5.1**

ഭക്ഷേഹി മാഽഽവിശ ദീർഘായുതായ ശന്തനുതായ  
രായസ്പോഷായ വർചസേ സുപ്രജാ സ്തായേഹി വസോ  
പുരോ വസോ പ്രിയോ മേ ഹൃദോ ഽസ്യശ്മിനോസ്താ  
ബാഹുഭ്യച്ഛ സഘ്യാസം നൃചക്ഷസം ത്വാ ദേവ

സോമ സുചക്ഷാ അവ ഖ്യേഷം മന്ദ്രാഭിഭൂതിഃ കേതുർ  
 യജ്ഞാനാം വാഗ്ജുഷാണാ സോമസ്യ തൃപ്യതു മന്ദ്രാ  
 സ്വർവാച്യ-ദിതി-രനാഹത ശീർഷ്ണീ വാഗ്ജുഷാണാ  
 സോമസ്യ തൃപ്യതേഹി വിശ്വചർഷണേ, [ ] 31

### **T.S. 3.2.5.2**

ശംഭൂർ മയോഭൂഃ സ്വസ്തി മാ ഹരിവർണ പ്ര ചര ക്രതോ  
 ദക്ഷായ രായസോഷായ സുവീരതായൈ മാ മാ രാജൻവി  
 ബീഭിഷോ മാ മേ ഹാർദി തിഷാ വധീഃ ।  
 വൃഷണേ ശുഷ്യായാഽയുഷേ വർചസേ ।  
 വസുമാദ്ഗണസ്യ സോമ ദേവ തേ മതിവിദഃ പ്രാതഃസവനസ്യ  
 ഗായത്രചരന്ദസ ഇന്ദ്രപീതസ്യ നരാശ്ഠ്സപീതസ്യ  
 പിതൃപീതസ്യ മധുത ഉപഹൃതസ്യോപഹൃതോ ദക്ഷയാമി  
 രുദ്രവദ്ഗണസ്യ സോമ ദേവ തേ മതിവിദോ മാദ്ധ്യന്ദിനസ്യ  
 സവനസ്യ ത്രിഷ്ഠപ്ചരന്ദസ ഇന്ദ്രപീതസ്യ  
 നരാശ്ഠ്സപീതസ്യ, [ ] 32

### **T.S. 3.2.5.3**

പിതൃപീതസ്യ മധുത ഉപഹൃതസ്യോപഹൃതോ ദക്ഷയാ-  
 മ്യാദിത്യവദ്ഗണസ്യ സോമ ദേവ തേ മതിവിദസ്ത്വതീയസ്യ  
 സവനസ്യ ജഗതീചരന്ദസ ഇന്ദ്രപീതസ്യ

നരാശ്ച<sup>1</sup>സപീതസ്യ<sup>2</sup> പിതൃപീതസ്യ<sup>3</sup> മധു<sup>4</sup>മത  
 ഉപഹൃതസ്യോപഹൃതോ<sup>5</sup> ഭക്ഷയാമി<sup>6</sup> । ആ<sup>7</sup> പ്യായസ്വ<sup>8</sup> സമേതു<sup>9</sup>  
 തേ<sup>10</sup> വിശ്വതഃ<sup>11</sup> സോമ<sup>12</sup> വൃഷ്ണീയം<sup>13</sup> । ഭവാ<sup>14</sup> വാജസ്യ<sup>15</sup> സംഗമേ<sup>16</sup> ।  
 ഹിന്വ<sup>17</sup> മേ<sup>18</sup> ഗാന്ത്രാ<sup>19</sup> ഹരിവോ<sup>20</sup> ഗണാൻ<sup>21</sup> മേ<sup>22</sup> മാ<sup>23</sup> വി<sup>24</sup> തീത്യഷഃ<sup>25</sup> ।  
 ശിവോ<sup>26</sup> മേ<sup>27</sup> സപ്തർഷീനുപ<sup>28</sup> തിഷ്ടസ്വ<sup>29</sup> മാ<sup>30</sup>  
 മേഽവാങ്നാഭിമതി-<sup>31</sup>, [ ] 33

#### **T.S. 3.2.5.4**

ഗാഃ ।

അപാമ<sup>1</sup> സോമ-മമൃതാ<sup>2</sup> അഭ്യമാദർശമ്<sup>3</sup> ജ്യോതി-രവിദാമ<sup>4</sup>  
 ദേവാൻ<sup>5</sup> । കിമസ്മാൻ<sup>6</sup> കൃണവ-ദരാതിഃ<sup>7</sup> കിമു<sup>8</sup> ധൂർത്തി-  
 രമൃത<sup>9</sup> മർത്യസ്യ<sup>10</sup> । യന്മ<sup>11</sup> ആത്മനോ<sup>12</sup> മിന്ദാഭ്യുദഗ്നി<sup>13</sup> സ്തത്<sup>14</sup>  
 പുനരാഹാർ<sup>15</sup> ജാതവേദാ<sup>16</sup> വിചർഷണിഃ<sup>17</sup> ।  
 പുന-രഗ്നിശ്ചക്ഷു-രദാത്<sup>18</sup> പുനരിന്ദ്രോ<sup>19</sup> ബൃഹസ്പതിഃ<sup>20</sup> ।  
 പുനർമേ<sup>21</sup> അശിനാ<sup>22</sup> യുവം<sup>23</sup> ചക്ഷുരാ<sup>24</sup> ധത്ത-മക്ഷേയാഃ<sup>25</sup> ।  
 ഇഷ്ടയജുഷസ്തേ<sup>26</sup> ദേവ<sup>27</sup> സോമ<sup>28</sup> സ്തുതസ്തോമസ്യ<sup>29</sup>, [ ] 34

#### **T.S. 3.2.5.5**

ശസ്തോക്ഥസ്യ<sup>1</sup> ഹരിവത<sup>2</sup> ഇന്ദ്രപീതസ്യ<sup>3</sup> മധു<sup>4</sup>മത  
 ഉപഹൃതസ്യോപഹൃതോ<sup>5</sup> ഭക്ഷയാമി<sup>6</sup> ।  
 ആപൂര്യാഃ<sup>7</sup> സ്ഥാ<sup>8</sup> മാ<sup>9</sup> പൂരയത<sup>10</sup> പ്രജയാ<sup>11</sup> ച<sup>12</sup> ധനേന<sup>13</sup> ച<sup>14</sup> ।  
 ഏതത്തേ<sup>15</sup> തത<sup>16</sup> യേ<sup>17</sup> ച<sup>18</sup> ത്വാ-മന്വേതത്തേ<sup>19</sup> പിതാമഹ<sup>20</sup>

പ്രപിതാമഹ യേ ച ത്വാമന്വത്ര പിതരോ യഥാഭാഗം മന്ദധാം  
 നമോ വഃ പിതരോ രസായ നമോ വഃ പിതരഃ ശുഷ്ഠായ നമോ  
 വഃ പിതരോ ജീവായ നമോ വഃ പിതരഃ , [ ] 35

**T.S. 3.2.5.6**

സ്വധായൈ നമോ വഃ പിതരോ മന്യവേ നമോ വഃ പിതരോ  
 ഘോരായ പിതരോ നമോ വോ യ ഏതസ്മിൻ ലോകേ സ്ഥ  
 യുഷാഽസ്മേസ്മനു യേസ്മിൻ ലോകേ മാം തേസ്മനു യ  
 ഏതസ്മിൻ ലോകേ സ്ഥ യുയം തേഷാം വസിഷ്ഠാ ഭൂയാസു  
 യേ സ്മിൻ ലോകേഹം തേഷാം വസിഷ്ഠാ ഭൂയാസം  
 പ്രജാപതേ ന ത്വദേതാനൃന്യോ വിശ്വാ ജാതാനി  
 പരി താ ബഭൂവ ( ) || 36

**T.S. 3.2.5.7**

യത്കാമാസ്മേ ജുഹൂമസ്മന്നോ അസ്മു വയഽ സ്യാമ പതയോ  
 രയിണാം । ദേവകൃതസ്യേനസോ ഽവയജനമസി  
 മനുഷ്യകൃതസ്യേനസോ ഽവയജനമസി  
 പിതൃകൃതസ്യേനസോ ഽവയജനമസ്യഹ്നു ധൗതസ്യ  
 സോമ ദേവ തേ നൃഭിഃ സുതസ്യേഷ്ടയജുഷഃ സുതസ്മോ  
 മസ്യ ശസ്മോക്ഥസ്യ യോ ഭക്ഷോ  
 അശ്വസനിര്യോ ഗോസനിസ്തസ്യ തേ പിതൃഭിർ ഭക്ഷം



കൃ॒ത॒സ്തോ॒പ॒ഹൃത॒സ്തോ॒പ॒ഹൃതോ॑ ഭക്ഷയാമി ॥ 37

(വി॒ശ്വ॒ച॒ർഷ॒ണേ - ത്രി॒ഷ്വ॒പ്ത॒ന്ദ॒സ ഇ॒ന്ദ്ര॒പീ॒ത॒സ്യ  
നരാ॒ശ്വ॒സ്പീ॒ത॒സ്യ - തി - സ്തൃ॒ത॒സ്തോ॒മ॒സ്യ - ജീ॒വായ  
നമോ॑ വഃ പിതരോ - ബഭൂവ - ചതു॑ശ്ചാരി॒ശ്ച॒))

## 10. ധ്രുവാ॑സി ധരു॑ണാ॑സ്സ്യ॒താ

### T.S. 4.2.9.1

ധ്രു॒വാ॑സി ധരു॑ണാ॑സ്സ്യ॒താ വി॒ശ്വ॒ക॒ർമ്മ॑ണാ॒ സുകൃ॑താ ।  
മാ താ॑ സമു॒ദ്ര ഉദ്വ॑ധീൻ മാ സു॒പർ॒ണോ॒ വ്യ॒ഥ॒മാനാ॑  
പൃ॒ഥ്വി॒വീം ഭൂ॒ഛ॑ । പ്ര॒ജാ॒പ॒തി॒സ്താ സാ॒ദ॒യ॒തു പൃ॒ഥ്വി॒വ്യാഃ  
പൃ॒ഷ്ഠേ വൃ॒ച॒സ്വ॒തീം പ്ര॒ഥ॒സ്വ॒തീം പ്ര॒ഥോ॑സി പൃ॒ഥ്വി॒വൃ॒സി  
ഭൂ॒ര॒സി ഭൂ॒മി-ര॒സ്യ-ദി॒തി-ര॒സി വി॒ശ്വ॒ധാ॒യാ വി॒ശ്വ॒സ്യ  
ഭൂ॒വ॒ന॒സ്യ ധർ॒ത്രി പൃ॒ഥ്വി॒വീം യ॑ച്ഛ പൃ॒ഥ്വി॒വീം ഭൂ॒ഛ॑  
പൃ॒ഥ്വി॒വീം മാ ഹി॒ഛ॑സീർ വി॒ശ്വ॒സ്തേ പ്രാ॒ണാ॒യാ-പാ॒നായ॑  
വ്യാ॒നായോ॑-ദാ॒നായ॑ പ്ര॒തി॒ഷ്ഠാ॒യൈ, [ ] 38

### T.S. 4.2.9.2

ച॒രി॒ത്രാ॒യാഗ്നി॒സ്താഭി॑ പാ॒തു മ॒ഹ്യാ സ്വ॒സ്താ ച॒ർദ്ദി॒ഷാ  
ശ॒ന്തമേ॑ന തയാ ദേ॒വതാ॑ഃ ങ്ഗി॒ര॒സാദ് ധ്രു॒വാ സീ॑ദ ।  
കാ॒ണ്ഡാ॑ത് കാ॒ണ്ഡാ॑ത് പ്ര॒രോഹ॑ന്തീ പരു॒ഷഃ പരു॒ഷഃ പരി॑ ।  
ഏ॒വാ നോ॑ ദൂർ॒വേ പ്ര ത॑നു സ॒ഹസ്രേ॑ണ ശ॒തേന॑ ച ।

യാ ശതേന പ്രതനോഷി സഹസ്രേണ വിരോഹസി ।  
 തസ്യോസ്തേ ദേവീഷ്ടകേ വിധേമ ഹവിഷാ വയം ।  
 അഷാഢാസി സഹമാനാ സഹസ്വാരാതീഃ  
 സഹസ്വാരാതീയതഃ സഹസ്വ പുതനാഃ സഹസ്വ  
 പുതന്യതഃ । സഹസ്രവീര്യാ, [ ] 39

### **T.S. 4.2.9.3**

ഽസി സാ മാ ജിന്വ ।  
 മധു വാതാ ഋതായതേ മധു ക്ഷരന്തി സിന്ധവഃ ।  
 മാധവീർ നഃ സന്ത്യാഷധീഃ ।  
 മധു നക്തമുതോഷസി മധുമത് പാർഥിവച്ഛ് രജഃ ।  
 മധു ദൃഘരസ്തൂ നഃ പിതാ ।  
 മധുമാനോ വനസ്സതിർ മധുമാച്ഛ് അസ്തൂ സൂര്യഃ ।  
 മാധവീർ ഗാവോ ഭവന്തു നഃ ।  
 മഹീ ദൃഘഃ പൃഥിവീ ച ന ഇമം യജ്ഞം മിമിക്ഷതാം ।  
 പിപൃതാം നോ ഭരീമഭിഃ । തദ് വിഷ്ണോഃ പരമം , [ ] 40

### **T.S. 4.2.9.4**

പദച്ഛ് സദാ പശ്യന്തി സൂരയഃ । ദിവീവ ചക്ഷു-രാതതം ।  
 ധ്രുവാഽസി പൃഥിവീ സഹസ്വ പുതന്യതഃ ।  
 സ്യുതാ ദേവേഭി-രമൃതേനാഽഽഗാഃ ।

യാസ്മൈ അഗ്നേ സൂര്യേ രുച ഉദ്യതോ ദിവ-മാതന്വന്തി  
 രശ്മിഭിഃ । താഭിഃ സർവാഭി രുചേ ജനായ നസ്ക്യധി ।  
 യാ വോ ദേവാഃ സൂര്യേ രുചോ ഗോഷ്വശോഷു യാ രുചഃ ।  
 ഇന്ദ്രാഗ്നി താഭിഃ സർവാഭി രുചം നോ ധത്ത ബൃഹസ്പതേ ।  
 വിരാട്, [ ] 41

**T.S. 4.2.9.5**

ജ്യോതി-രധാരയഥ് സമ്രാഡ് ജ്യോതി-രധാരയഥ് സ്വരാഡ്  
 ജ്യോതി-രധാരയത് । അഗ്നേ യുക്ഷാ ഹി യേ തവാശ്വാസോ  
 ദേവ സാധവഃ । അരം വഹന്ത്യാശവഃ । യുക്ഷാ ഹി  
 ദേവഹൂതമാച് അശ്വാച് അഗ്നേ രഥീരിവ ।  
 നി ഹോതാ പൂർവ്യഃ സഭഃ । ദ്രഹ്സശ്ചസ്കന്ദ പൃഥിവീമനു  
 ദ്യാമിമം ച യോനിമനു യശ്ച പൂർവഃ । തൃതീയം  
 യോനിമനു സംചരന്തം ദ്രഹ്സം ജുഹോമ്യനു സപ്ത, [ ] 42

**T.S. 4.2.9.6**

ഹോത്രാഃ ।

അഭൂദിദം വിശ്വസ്യ ഭുവനസ്യ വാജിനമഗ്നേർ  
 വൈശ്വാനരസ്യ ച । അഗ്നിർ ജ്യോതിഷാ ജ്യോതിഷാൻ  
 രുക്നോ വർചസാ വർചസാൻ । ഋചേ താ രുചേ താ  
 സമിഥ് സ്രവന്തി സരിതോ ന ധേനാഃ ।

അന്തർ. ഹൃദാ മനസാ പൃഥ്വീമാനാഃ | ഘൃതസ്യ ധാരാ അഭി  
 ചാകശീമി | ഹിരണ്യയോ വേതസോ മദ്ധ്യ ആസാം |  
 തസ്മിൻമ് സുപർണോ മധുകൃത് കുലായീ ഭജന്നാസ്മൈ  
 മധു ദേവതാഭ്യഃ | തസ്യാഽഽസതേ ഹരയഃ സപ്ത തീരേ ( )  
 സ്വധാം ദുഹാനാ അമൃതസ്യ ധാരാം || 43

(പ്രതിഷ്ഠായൈ - സഹസ്രവീര്യോ - പരമം - 'വിരാട്' -  
 മ്സപ്ത - തീരേ ചതാരി ച)

# 11. അഗ്ന ഉദയേ യാ ത ഇഷ്ടഃ

## T.S. 5.5.9.1

അഗ്ന ഉദയേ യാ ത ഇഷ്ടർ യുവാ നാമ തയാ നോ  
 മൃഡ തസ്യാസ്മൈ നമസ്തസ്യാസ്മൈ ഉപ ജീവന്തോ  
 ഭൂയാസ്മാഗേ ദുധ ഗഹ്യ കിഷ്ശില വന്യ യാ ത ഇഷ്ടർ  
 യുവാ നാമ തയാ നോ മൃഡ തസ്യാസ്മൈ നമസ്തസ്യാസ്മൈ  
 ഉപ ജീവന്തോ ഭൂയാസ്മ പഞ്ച വാ ഏതേ ഽഗ്നയോ യചിതയ  
 ഉദധിരേവ നാമ പ്രഥമോ ദുധോ, [ ] 44

## T.S. 5.5.9.2

ദിതീയോ ഗഹ്യസ്തൃതീയഃ കിഷ്ശിലശ്ചതുർഥോ വന്യഃ  
 പഞ്ചമസ്തേഭ്യോ യദാഹുതീർ ന ജുഹുയാ-ദധാര്യം ച  
 യജമാനം ച പ്ര ദഹേയുർ യദേതാ ആഹുതീർ ജുഹോതി

ഭാഗധേയേനൈവൈനാ-<sup>2</sup>ഞമയതി നാ<sup>2</sup>ർത്തി-മാർചരത്യ-  
 ധാ<sup>2</sup>ർയ്യൻ ന യജമാനോ വാ<sup>2</sup>ൻ മ ആസൻ നസോഃ  
 പ്രാ<sup>2</sup>ണോ<sup>2</sup> ടക്ഷേ<sup>2</sup>യാശ്ചക്ഷുഃ കർണയോഃ ശ്രോ<sup>2</sup>ത്രം  
 ബാഹു<sup>2</sup>വോർ ബല-മൂ<sup>2</sup>രുവോരോജോ<sup>2</sup> ടരിഷ്ടാ<sup>2</sup>  
 വിശ്വാ<sup>2</sup>ന്യങ്ഗാനി തന്യുഃ, [ ] 45

**T.S. 5.5.9.3**

തനുവാ<sup>2</sup> മേ സഹ നമസ്തേ അസ്തേ മാ മാ ഹി<sup>2</sup>പ്സീരപ വാ  
 ഏ<sup>2</sup>തസ്മാ<sup>2</sup>ത് പ്രാ<sup>2</sup>ണാഃ ക്രാ<sup>2</sup>മന്തി യോ<sup>2</sup> ടഗ്നിം ചി<sup>2</sup>ന്വന്നധി  
 ക്രാ<sup>2</sup>മന്തി വാ<sup>2</sup>ൻ മ ആസൻ നസോഃ പ്രാ<sup>2</sup>ണ ഇ<sup>2</sup>ത്യാഹ  
 പ്രാ<sup>2</sup>ണാനേവാ<sup>2</sup>ർത്തൻ ധ<sup>2</sup>ത്തേ യോ<sup>2</sup> രു<sup>2</sup>ദ്രോ അഗ്നൗ യോ<sup>2</sup>  
 അ<sup>2</sup>ഹ്നു യ ഓ<sup>2</sup>ഷധീ<sup>2</sup>ഷു യോ<sup>2</sup> രു<sup>2</sup>ദ്രോ വിശ്വാ ഭു<sup>2</sup>വനാ<sup>2</sup>ർവിവേശ  
 തസ്മൈ<sup>2</sup> രു<sup>2</sup>ദ്രായ നമോ അസ്താ<sup>2</sup>ഹുതിഭാഗാ വാ അന്യേ  
 രു<sup>2</sup>ദ്രാ ഹവിർഭാഗാ, [ ] 46

**T.S. 5.5.9.4**

അന്യേ ശതരു<sup>2</sup>ദ്രീയ<sup>2</sup>പ്സു ഹു<sup>2</sup>ത്വാ ഗാ<sup>2</sup>വീധുകം ചരു<sup>2</sup>മേതേന  
 യജു<sup>2</sup>ഷാ ചരമായാ-മി<sup>2</sup>ഷ്ടകായാം നി ദധ്യാ<sup>2</sup>ദ് ഭാഗധേയേ-  
 നൈവൈന<sup>2</sup>പ്സു ശമയതി തസ്യ ത്വൈ ശതരു<sup>2</sup>ദ്രീയ<sup>2</sup>പ്സു  
 ഹു<sup>2</sup>ത-മി<sup>2</sup>ത്യാഹുർ യസ്മൈ<sup>2</sup>തദഗ്നൗ ക്രിയത ഇതി  
 വസ<sup>2</sup>വസ്താ രു<sup>2</sup>ദ്രേഃ പു<sup>2</sup>രസ്താ<sup>2</sup>ത് പാ<sup>2</sup>ന്തു പി<sup>2</sup>തരസ്താ<sup>2</sup>

യമരാജാനഃ പിതൃഭിർ ദക്ഷിണതഃ പാന്താദിത്യാസ്താ  
 വിശ്വദേവൈഃ പശ്ചാത് പാന്തു ദൃതാനസ്താ മാരുതോ  
 മരുദ്ഭി-രുത്തരതഃ പാതു ( ) , [ ] 47

### T.S. 5.5.9.5

ദേവാ-സ്തോന്ദ്രജ്യേഷ്ഠാ വരുണരാജാനോ  
 ധസ്താപരിഷ്ഠാ പാന്തു ന വാ ഏതേന പുതോ ന  
 മേദ്ധ്യോ ന പ്രോക്ഷിതോ യദേനമേതഃ പ്രാചീനം  
 പ്രോക്ഷതി യഥ് സംചിത-മാജ്യേന പ്രോക്ഷതി തേന  
 പുതസ്തേന മേദ്ധ്യസ്തേന പ്രോക്ഷിതഃ || 48

(ദുധ - സ്തനൂർ. - ഹവിർഭാഗഃ - പാതു - ദ്വാത്രിശ്ച)

## 12. ശിരോ വാ ഏതദ് യജ്ഞസ്യ

### T.S. 6.2.11.1

ശിരോ വാ ഏതദ് യജ്ഞസ്യ യദ്ധവിർധാനം പ്രാണാ  
 ഉപരവാ ഹവിർധാനേ ഖായന്തേ തസ്മാ-ചീർഷൻ പ്രാണാ  
 അധസ്താത് ഖായന്തേ തസ്മാ-ദധസ്താ-ചീർഷ്ണഃ പ്രാണാ  
 രക്ഷോഹണോ വലഗഹനോ വൈഷ്ണവാൻ ഖനാമീത്യാഹ  
 വൈഷ്ണവാ ഹി ദേവതയോപരവാ അസുരാ വൈ നിര്യന്തോ  
 ദേവാനാം പ്രാണേഷു വലഗാൻ നൃഖനൻ താൻ

ബാഹുമാത്രേ സ്നവിന്ദൻ തസ്മാദ് ബാഹുമാത്രാഃ വായന്ത

ഇദമഹം തം വലഗമുദ് വപാമി, [ ] 49

### **T.S. 6.2.11.2**

യം നഃ സമാനോ യമസമാനോ നിചഖാനേത്യാഹ ദൗ  
വാവ പുരുഷൗ യശ്ചൈവ സമാനോ യശ്ചാസമാനോ  
യമേവാസൈ തൗ വലഗം നിഖനതസ്ത-മേവോദ് വപതി  
സംത്യുണത്തി തസ്മാദ് സംത്യുണ്ണ അന്തരതഃ പ്രാണാ  
ന സം ഭിനത്തി തസ്മാ-ദസംഭിന്നാഃ പ്രാണാ അപോ  
ഽവ നയതി തസ്മാ-ദാർദ്രാ അന്തരതഃ പ്രാണാ യവമതീരവ  
നയത്, [ ] 50

### **T.S. 6.2.11.3**

യൂർഗ് വൈ യവഃ പ്രാണാ ഉപരവാഃ പ്രാണേഷ്വവോർജം  
ദധാതി ബർഹിരവ സ്യുണാതി തസ്മാദ്-ലോമശാ അന്തരതഃ  
പ്രാണാ ആജ്യേന വ്യാഘാരയതി തേജോ വാ ആജ്യം  
പ്രാണാ ഉപരവാഃ പ്രാണേഷ്വവ തേജോ ദധാതി ഹന്തു  
വാ ഏതേ യജ്ഞസ്യ യദ-ധിഷ്ഠവണേ ന  
സംത്യുണന്ത്യസംത്യുണ്ണ ഹി ഹന്തു അഥോ ഖലു  
ദീർഘസോമേ സംത്യുദ്യേ ധൃതൈ ശിരോ വാ ഏതദ്  
യജ്ഞസ്യ യദ്ധവിർധാനം, [ ] 51

**T.S. 6.2.11.4**

പ്രാണാ ഉപരവാ ഹന്യ അധിഷ്ഠവണേ ജിഹ്വാ ചർമ  
 ഗ്രാവാണോ ദന്താ മുഖ-മാഹവനീയോ  
 നാസികോത്തരവേദി-രുദ്രഃ സദോ യദാ ഖലു വൈ  
 ജിഹ്വയാ ദമ്സ്വധി ഖാദത്യഥ മുഖം ഗച്ഛതി യദാ മുഖം  
 ഗച്ഛ-ത്യഥോദരം ഗച്ഛതി തസ്മാദ്ധവിർധാനേ ചർമന്നധി  
 ഗ്രാവദിരഭിഷുത്യാ ഹവനീയേ ഹൃത്യാ പ്രത്യഞ്ചഃ  
 പരേത്യ സദസി ഭക്ഷയന്തി യോ വൈ വിരാജോ  
 യജ്ഞമുഖേ ദോഹം വേദ ദുഹ ഏവൈ ( ) നാമിയം വൈ  
 വിരാഡ് തസ്യൈ താക് ചർമോധോ ധിഷ്ഠവണേ സ്തനാ  
 ഉപരവാ ഗ്രാവാണോ വമ്സാ ഗൃതിജോ ദുഹന്തി സോമഃ  
 പയോ യ ഏവം വേദ ദുഹ ഏവൈനാം || 52  
 (വപാമി - യവമതീരവനയതി - ഹവിർധാന - മേവ  
 ത്രയോവിഷ്ശതിശ്ച)

**13. അസാവാദിത്യോ ടസ്മിൻ ലോക**

**T.S. 7.3.10.1**

അസാവാദിത്യോ ടസ്മിൻ ലോക ആസീത് തം ദേവാഃ  
 പൃഷ്ഠഃ പരിഗൃഹ്യ സുവർഗം ലോക-മഗമയൻ  
 പരൈരവസ്താത് പര്യഗൃഹ്ണൻ ദിവാകീർത്യേന



സുവർഗേ ലോകേ പ്രത്യസ്ഥാപയൻ പരൈഃ പരസ്താത്  
 പരിഗൃഹ്ണൻ പൃഷ്ഠൈ-രുപാവരോഹൻ സ വാ  
 അസാവാദിത്യോ മൃഷ്ടിൻ ലോകേ പരൈ-രുഭയതഃ  
 പരിഗൃഹീതോ യത് പൃഷ്ഠാനി ഭവന്തി സുവർഗമേവ തൈർ  
 ലോകം യജമാനാ യന്തി പരൈ-രവസ്താത് പരി ഗൃഹ്ണന്തി  
 ദിവാകീർത്യേന, [ ] 53

### T.S. 7.3.10.2

സുവർഗേ ലോകേ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി പരൈഃ പരസ്താത്  
 പരി ഗൃഹ്ണന്തി പൃഷ്ഠൈ-രുപാവരോഹന്തി യത് പരേ  
 പരസ്താൻ ന സ്യുഃ പരാഞ്ചഃ സുവർഗാലോകാൻ  
 നിഷ്പദ്യേൻ. യദവസ്താൻ ന സ്യുഃ പ്രജാ  
 നിർദ്ദഹേയുരഭിതോ ദിവാകീർത്യം പരഃസാമാനോ ഭവന്തി  
 സുവർഗ ഏവൈനാൻ ലോക ഉഭയതഃ പരി ഗൃഹ്ണന്തി  
 യജമാനാ വൈ ദിവാകീർത്യം സംവത്സരഃ പരഃസാമാനോ  
 ഭിതോ ദിവാകീർത്യം പരഃസാമാനോ ഭവന്തി സംവത്സര  
 ഏവോഭയതഃ, [ ] 54

### T.S. 7.3.10.3

പ്രതി തിഷ്ഠന്തി പൃഷ്ഠം വൈ ദിവാകീർത്യം പാർശ്വേ  
 പരഃസാമാനോ ഭിതോ ദിവാകീർത്യം പരഃസാമാനോ ഭവന്തി

തസ്മാദഭിതഃ പൃഷ്ഠം പാർശ്വേ ഭൂയിഷ്ഠാ ഗ്രഹാ ഗൃഹ്യന്തേ  
ഭൂയിഷ്ഠ് ശസ്യതേ യജ്ഞസ്യൈവ തൻ മദ്ധ്യതോ

ഗ്രന്ഥിം ഗ്രന്ഥന്ത്യവിസ്രച്ഛായ സപ്ത ഗൃഹ്യന്തേ സപ്ത വൈ  
ശീർഷ്യന്യാഃ പ്രാണാഃ പ്രാണാനേവ യജമാനേഷു ദധതി  
യത് പരാചീനാനി പൃഷ്ഠാനി ഭവന്ത്യമുമേവ  
തൈർ ലോക-മദ്യാരോഹന്തി യദിമം ലോകം ന, [ ] 55

#### **T.S. 7.3.10.4**

പ്രത്യവരോഹേയുരുദ് വാ മാദ്യേയൂർ യജമാനാഃ പ്ര വാ  
മീയേരൻ. യത് പ്രതീചീനാനി പൃഷ്ഠാനി ഭവന്തീമുമേവ  
തൈർ ലോകം പ്രത്യവരോഹന്ത്യഥോ അസ്മിന്നേവ ലോകേ  
പ്രതി തിഷ്ഠന്ത്യ-നൂൻമാദായേന്ദ്രോ വാ അപ്രതിഷ്ഠിത  
ആസീദ് സ പ്രജാപതി-മുപാധാവത് തസ്മാ  
ഏത-മേകവിച്ഛതിരാത്രം പ്രായച്ഛത് തമാഹരത്  
തേനായജത തതോ വൈ സ പ്രത്യതിഷ്ഠദ്യേ  
ബഹുയാജിനോ പ്രതിഷ്ഠിതാ , [ ] 56

#### **T.S. 7.3.10.5**

സ്യുസ്ത ഏകവിച്ഛതിരാത്ര-മാസീരൻ ദാദശ മാസാഃ  
പഞ്ചർത്വസ്രായ ഇമേ ലോകാ അസാവാദിത്യ ഏകവിച്ഛ  
ഏതാവന്തോ വൈ ദേവലോകാസ്തേഷേവ യഥാപൂർവം പ്രതി

തിഷ്ഠന്ത്യസാവാദിത്യോ ന വ്യരോചത സ  
 പ്രജാപതി-മുപാധാവത് തസ്മാ ഏത-മേകവിച്ശതിരാത്രം  
 പ്രായച്ഛത് തമാഹരത് തേനായജത തതോ വൈ  
 സോരോചത യ ഏവം വിദ്വാച്ഛ ഏകവിച്ശതിരാത്ര-  
 മാസതേ ( ) രോചന്ത ഏവൈകവിച്ശതിരാത്രോ ഭവതി  
 രുഗ്വാ ഏകവിച്ശോ രുചമേവ ഗച്ഛന്ത്യഥോ പ്രതിഷ്ഠാമേവ  
 പ്രതിഷ്ഠാ ഹ്യേകവിച്ശോ ടതിരാത്രാ-വദിതോ ഭവതോ  
 ബ്രഹ്മവർചസസ്യ പരിഗൃഹീത്യേ || 57

(ഗൃഹ്ണന്തി ദിവാകീർത്യേ - നൈവോഭയതോ - നാ -  
 പ്രതിഷ്ഠിതാ - ആസത ഏകവിച്ശതിശ്ച)

#### 14. സന്തതിർവാ ഏതേ ഗ്രഹാഃ

##### T.B. 1.2.3.1

സന്തതിർവാ ഏതേ ഗ്രഹാഃ । യത്പരഃ സാമാനഃ ।  
 വിഷ്ണുവാൻ ദിവാകീർത്യം । യഥാ ശാലായൈ പക്ഷസീ ।  
 ഏവച്ഛ സംവത്സരസ്യ പക്ഷസീ । യദേതേന ഗൃഹ്യേരൻ ।  
 വിഷ്ണുചീ സംവത്സരസ്യ പക്ഷസീ വ്യവസ്രച്ഛ സേയാതാം ।  
 ആർതിമാർദ്ദ്വേയുഃ । യദേതേ ഗൃഹ്യന്തേ । യഥാ ശാലായൈ  
 പക്ഷസീ മദ്ധ്യമം വച്ശമഭി സമായച്ഛതി || 58

**T.B. 1.2.3.2**

ഏവച്ഛംഭംസരസ്യ പക്ഷസീ ദിവാകീർത്യമദി  
 സന്തന്വന്തി । നാട്സർതിമാർച്ഛന്തി । ഏകവിഷ്ണുശ-  
 മഹർഭവതി । ശുക്രാഗ്രാ ഗ്രഹാ ഗൃഹ്യന്തേ ।  
 പ്രത്യുത്തബ്ധൈ സയത്നായ । സൗര്യ ഏതദഹഃ  
 പശുരാലഭ്യതേ । സൗര്യോതിഗ്രാഹ്യോ ഗൃഹ്യതേ ।  
 അഹരേവ രൂപേണ സമർദ്ധയന്തി ।  
 അഥോ അഹ ഏവൈഷ ബലിർ പ്രിയതേ ।  
 സപ്തൈത-ദഹരതിഗ്രാഹ്യോ ഗൃഹ്യന്തേ ॥ 59

**T.B. 1.2.3.3**

സപ്ത വൈ ശീർഷണ്യഃ പ്രാണാഃ । അസാവാദിത്യഃ ശീർഷ-  
 പ്രജാനാം । ശീർഷണേവ പ്രജാനാം പ്രാണാൻ ദധാതി ।  
 തസ്മാത് സപ്തശീർഷൻ-പ്രാണാഃ । ഇന്ദ്രോ വൃത്രച്ഛ് ഹതാ ।  
 അസുരാൻ-പരാഭാവ്യ । സ ഇമാൻ ലോകാനഭ്യജയത് ।  
 തസ്യാസൗ ലോകോഽനഭിജിത ആസീത് ।  
 തം വിശ്വകർമ്മാ ഭൂതാഭ്യജയത് ।  
 യദിവൈശ്വകർമ്മണോ ഗൃഹ്യതേ ॥ 60

**T.B. 1.2.3.4**

സുവർഗസ്യ ലോകസ്യാഭിജിതൈഃ ।  
 പ്ര വാ ഏതേഽസ്മാലോകാച്ഛവന്തേ ।  
 യേ വൈശ്വകർമ്മണം ഗൃഹ്ണന്തേ ॥ ആദിത്യഃ ശോഭാ ഗൃഹ്യതേ ।  
 ഇയം ഽവാ അഭിതിഃ । അസ്യാമേവ പ്രതിതിഷ്ഠന്തി ।  
 അന്യോന്യോ ഗൃഹ്യന്തേ । വിശ്വാന്യേവാന്യേന കർമാണി  
 കുർവാണാ യന്തി । അസ്യാമന്യേന പ്രതിതിഷ്ഠന്തി ।  
 താവാഽപരാർധാഥ് സംഽവഥ്സരസ്യാന്യോന്യോ  
 ഗൃഹ്യന്തേ ( ) । താവുഭൗ സഹ മഹാബ്രതേ ഗൃഹ്യന്തേ ।  
 യജ്ഞസ്യുവാന്തം ഗത്വാ । ഉഭയോർ ലോകയോഃ  
 പ്രതിതിഷ്ഠന്തി । അർക്യമൃക്ഥം ഭവതി ।  
 അന്നാഭ്യസ്യാ വരുധ്യേ ॥ 61  
 (സമായച്ഛ - തൃതിഗ്രാഹ്യാ ഗൃഹ്യന്തേ - ഗൃഹ്യന്തേ -  
 സംഽവഥ്സരസ്യാന്യോന്യോ ഗൃഹ്യന്തേ പഞ്ച ച )

**15. ഏകവിഷ്ഠ ഏഷ ഭവതി**

**T.B. 1.2.4.1**

ഏകവിഷ്ഠ ഏഷ ഭവതി । ഏതേന വൈ ദേവാ  
 ഏകവിഷ്ഠേന । ആദിത്യമിത ഉത്തമച്ഛ സുവർഗം  
 ലോകമാരോഹയന് । സ വാ ഏഷ ഇത ഏകവിഷ്ഠഃ ।

തസ്യ ദശാവസ്താദഹാനി । ദശ പരസ്താത് ।  
 സ വാ ഏഷ വിരാജ്യുദയതഃ പ്രതിഷ്ഠിതഃ ।  
 വിരാജി ഹി വാ ഏഷ ഉദയതഃ പ്രതിഷ്ഠിതഃ ।  
 തസ്താദന്തരേമൗ ലോകൗ യന് ।  
 സർവേഷു സുവർഗേഷു ലോകേഷുഭിതപന്നേതി ॥ 62

### **T.B. 1.2.4.2**

ദേവാ വാ ആദിത്യസ്യ സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ ।  
 പരാചോ ഽതിപാദാദബിഭയുഃ ।  
 തം ഛന്ദോഭിരദ്യുഃ-ഹന്ധ്യന്ത്യേ । ദേവാ വാ ആദിത്യസ്യ  
 സുവർഗസ്യ ലോകസ്യ । അവാചോ ഽവപാദാ-ദബിഭയുഃ ।  
 തം പഞ്ചഭീ രശ്മിഭിരുദവയന് ।  
 തസ്താ-ദേകവിഘ്നേഹൻപഞ്ച ദിവാകീർത്യാനി ക്രിയന്തേ ।  
 രശ്മയോ വൈ ദിവാകീർത്യാനി । യേ ഗായത്രേ ।  
 തേ ഗായത്രീഷുത്തരയോഃ പവമാനയോഃ ॥ 63

### **T.B. 1.2.4.3**

മഹാദിവാകീർത്യഘ്നേഹാതുഃ പൃഷ്ഠം ।  
 വികർണം ബ്രഹ്മസാമം । ഭാസോഽഗ്നിഷ്ടോമഃ ।  
 അമൈതാനി പരാണി । പരൈർ വൈ ദേവാ ആദിത്യഘ്നേ  
 സുവർഗം ലോകമപാരയന് । യദപാരയന് ।

തത്പരാ॑ണാം പര॑ത്വം । പാര॑യന്ത്യേന॑ പരാ॑ണി ।

യ ഏ॒വം വേ॑ദ । അ॒മൈ॒താനി॑ സ്സരാ॑ണി ( ) ।

സ്സരൈ॑ർ വൈ ദേ॒വാ ആ॑ദിത്യ॑സ് സു॒വർഗം

ഘോ॑കമ॒സ്സാര॑യൻ । യദ॒സ്സാര॑യൻ ।

തഥ്സരാ॑ണാൗ സ്സര॑ത്വം । സ്സാര॑യന്ത്യേന॑ സ്സരാ॑ണി ।

യ ഏ॒വം വേ॑ദ ॥ 64

(ഏ॒തി - പ॒വമാ॑നയോഃ - സ്സരാ॑ണി പ॒ഞ്ച ച )

## 16. ഇന്ദ്രോ വൃത്ര॑സ് ഹ॒ത്വാ

### T.B. 1.3.10.1

ഇന്ദ്രോ॑ വൃ॒ത്രസ് ഹ॒ത്വാ । അ॒സുരാ॑ൻ പരാ॒ഭാവ്യ॑ ।

സോ॑ഽമാവാ॒സ്യാം പ്ര॑ത്യാഗ॒ച്ഛത് । തേ॑ പി॒തരഃ॑ പൂർവ്വേ॒ദ്യു-  
രാഗ॑ച്ഛൻ । പി॒തൃൻ. യജ്ഞോ॑ഽഗ॒ച്ഛത് ।

തം ദേ॒വാഃ പു॑നരയാച॒ന്ത । തമേ॑ദ്യോ ന പു॑നരദ॒ഭ്യഃ ।

തേ॑ഽബ്രു॒വൻ വ॑രം വൃ॒ണാമ॑ഹെ ।

അഥ॑ വഃ പു॑നർ ദാ॒സ്യാമഃ॑ ।

അ॒സ്മദ്യമേ॑വ പൂർവ്വേ॒ദ്യുഃ ക്രി॑യാതാ ഇ॒തി ॥ 65

**T.B. 1.3.10.2**

തമേഭ്യഃ പുനരഭ്യഃ । തസ്മാത് പിതൃഭ്യഃ പൂർവേഭ്യഃ ക്രിയതേ ।  
 യത് പിതൃഭ്യഃ പൂർവേഭ്യഃ കരോതി ।  
 പിതൃഭ്യ ഏവ തദ് യജ്ഞം നിശ്ക്രിയ യജമാനഃ പ്രതനുതേ ।  
 സോമായ പിതൃപിതായ സ്വധാ നമ ഇത്യാഹ ।  
 പിതൃരേവാധി സോമപീഥമവരുന്ധേ ।  
 ന ഹി പിതാ പ്രമീയമാണ ആഹൈഷ സോമപീഥ ഇതി ।  
 ഇന്ദ്രിയം വൈ സോമപീഥഃ ।  
 ഇന്ദ്രിയമേവ സോമപീഥമവരുന്ധേ ।  
 തേനേന്ദ്രിയേണ ദിതീയാം ജായാ-മഭ്യശ്നുതേ ॥ 66

**T.B. 1.3.10.3**

ഏതദ്വൈ ബ്രാഹ്മണം പുരാ വാജശ്രവസാ വിദാമക്രന് ।  
 തസ്മാത്തേ ദേ ദേ ജായേ അഭ്യാക്ഷത ।  
 യ ഏവം വേദ । അഭി ദിതീയാം ജായാമശ്നുതേ ।  
 അഗ്നയേ കവ്യവാഹനായ സ്വധാ നമ ഇത്യാഹ ।  
 യ ഏവ പിതൃണാമഗ്നിഃ ।  
 തം പ്രീണാതി । തിസ്ര ആഹുതീർ ജുഹോതി ।  
 ത്രിർനിദധാതി । ഷട്ഥ് സംപദ്യന്തേ ॥ 67



**T.B. 1.3.10.4**

ഷഡ്യാ ഋതവഃ । ഋതുമേവ പ്രീണാതി ।  
 തുഷ്ണീം മേക്ഷണമാദധാതി ।  
 അസ്തി വാ ഹി ഷഷ്ട ഋതൂർന വാ ॥ ദേവാൻ. വൈ പിതൂൻ  
 പ്രീതാൻ । മനുഷ്യാഃ പിതരോഽനു പ്രപിപതേ ।  
 തിസ്ര ആഹുതീർ ജുഹോതി । ത്രിർനിദധാതി ।  
 ഷട്ഥ് സംപദ്യന്തേ । ഷഡ്യാ ഋതവഃ ॥ 68

**T.B. 1.3.10.5**

ഋതവഃ ഖലു വൈ ദേവാഃ പിതരഃ । ഋതുമേവ ദേവാൻ  
 പിതൂൻ പ്രീണാതി । താൻ പ്രീതാൻ ।  
 മനുഷ്യാഃ പിതരോഽനു പ്രപിപതേ ।  
 സകൃദാചിന്നം ബർഹിർ ഭവതി । സകൃദിവ ഹി പിതരഃ ।  
 ത്രിർനിദധാതി । തൃതീയേ വാ ഇതോ ലോകേ പിതരഃ ।  
 താനേവ പ്രീണാതി । പരാദാവർത്തതേ ॥ 69

**T.B. 1.3.10.6**

ഏകാ ഹി പിതരഃ । ഓഷ്ഠണോ വ്യാവൃത ഉപാസ്മേ ।  
 ഊഷ്മദാഗാ ഹി പിതരഃ । ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി ।  
 പ്രാശ്യാം(3) ന പ്രാശ്യാ(3)മിതി । യത് പ്രാശ്നീയാത് ।  
 ജന്യമന്നമദ്യാത് । പ്രമായുകഃ സ്യാത് ।  
 യന്ന പ്രാശ്നീയാത് । അഹവിഃ സ്യാത് ॥ 70

**T.B. 1.3.10.7**

പി॒ത്യു॒ഭ്യ॒ ആ॒വൃ॒ശ്ചേ॒ത്യത॑ । അ॒വ॒ശ്രേ॒ഘയ॑മേ॒വ ।  
 ത॒ന്നേ॒വ പ്രാ॒ശി॒തം നേ॒വാപ്രാ॑ശി॒തം ।  
 വീ॒രം വാ॑ വൈ പി॒തരഃ॑ പ്ര॒യന്തോ॑ ഹ॒ർന്തി॑ ।  
 വീ॒രം വാ॑ ദ॒ദതി॑ । ദ॒ശാം ച॑രി॒നന്തി॑ ।  
 ഹ॒ർണ॑ഭാ॒ഗാ ഹി॑ പി॒തരഃ॑ । പി॒ത്യു॒ന്നേ॒വ നി॒രവ॑ദ॒യതേ॑ ।  
 ഉ॒ത്തര॑ ആ॒യു॒ഷി ലോ॑മ ച॒രിന്ദീ॑ത ।  
 പി॒ത്യു॒ണാഽ ഹ്യേ॒തർ. ഹി॑ നേ॒ദീയഃ॑ ॥ 71

**T.B. 1.3.10.8**

ന॒മ॒സ്തരോ॑തി । ന॒മ॒സ്താരോ॑ ഹി പി॒ത്യു॒ണാം ।  
 നമോ॑ വഃ പി॒തരോ॑ ര॒സായ॑ । നമോ॑ വഃ പി॒തരഃ॑ ശു॒ഷ്ഠായ॑ ।  
 നമോ॑ വഃ പി॒തരോ॑ ജീ॒വായ॑ । നമോ॑ വഃ പി॒തരഃ॑ സ്വ॒ധായൈ॑ ॥  
 നമോ॑ വഃ പി॒തരോ॑ മ॒ന്യവേ॑ ॥ നമോ॑ വഃ പി॒തരോ॑ ഘോ॒രായ॑ ।  
 പി॒തരോ॑ നമോ॑ വഃ । യ ഏ॒തസ്മി॑ൻ ലോ॒കേ സ്ഥ॑ ॥ 72

**T.B. 1.3.10.9**

യു॒ഷ്ഠാഽ സ്തേ॑ ട॒നു । യേ॒ടസ്മി॑ൻ ലോ॒കേ ।  
 മാം തേ॑ ട॒നു । യ ഏ॒തസ്മി॑ൻ ലോ॒കേ സ്ഥ॑ ।  
 യു॒യം തേഷാ॑ം വ॒സി॒ഷ്ഠാ ഭൃ॒യാസ്തേ॑ । യേ॒ടസ്മി॑ൻ ലോ॒കേ ।  
 അ॒ഹം തേഷാ॑ം വ॒സി॒ഷ്ഠാ ഭൃ॒യാസ്ത॑മി॒ത്യാഹ॑ ।

വ॒സി॒ഷ്ടഃ॑ സ॒മാ॒നാ॒നാം॑ ഭ॒വതി॑ ।

യ॒ ഏ॒വം വി॒ദ്വാൻ പി॒തൃ॒ഭ്യഃ॑ ക॒രോതി॑ ।

ഏ॒ഷ വൈ॑ മ॒നു॒ഷ്യാ॒ണാം യ॑ജ്ഞഃ ॥ 73

**T.B. 1.3.10.10**

ദേ॒വാ॒നാം വാ॑ ഇ॒തരേ॑ യ॒ജ്ഞാഃ॑ ।

തേ॒ന വാ॑ ഏ॒തത് പി॒തൃ॒ലോ॒കേ ച॑രതി ।

യത് പി॒തൃ॒ഭ്യഃ॑ ക॒രോതി॑ । സ॒ ഇ॒ശ്വരഃ॑ പ്ര॒മേ॒തോഃ॑ ।

പ്രാ॒ജാ॒പത്യ॑യർചാ പു॒നരൈതി॑ । യ॒ജ്ഞാ॑ വൈ പ്ര॒ജാ॒പതിഃ॑ ।

യ॒ജ്ഞൈ॒നൈ॒വ സ॒ഹ പു॒നരൈതി॑ । ന പ്ര॒മാ॒യു॒കോ ഭ॒വതി॑ ।

പി॒തൃ॒ലോ॒കേ വാ॑ ഏ॒തദ് യ॒ജമാ॑നശ്ചരതി ।

യത് പി॒തൃ॒ഭ്യഃ॑ ക॒രോതി॑ ।

സ॒ ഇ॒ശ്വര॑ ആർ॒ത്തിമാർ॑ത്തോഃ ।

പ്ര॒ജാ॒പതി॑സ്ത്വാ വൈ॒നം ത॑ത ഉ॒ന്നേ॒തു-മർ॑ഹതീ॒ത്യാഹുഃ॑ ।

യത് പ്രാ॒ജാ॒പത്യ॑യർചാ പു॒നരൈതി॑ ।

പ്ര॒ജാ॒പതി॑-രേ॒വൈ॒നം ത॑ത ഉ॒ന്നയ॑തി ।

നാർ॒ത്തിമാർ॑ച്ച॒തി യ॒ജമാ॑നഃ ॥ 74

(ഇ - തൃ॒ശ്ശുതേ॑ - പ॒ദ്യന്തേ॑ - പ॒ദ്യന്തേ॑ ഷ॒ഡ്യാ ഗൃ॑തവോ -

വർ॒ത്തതേ॑ - ഹ॒വിഃ॑ സ്ത്വാ - നേ॒ദീയഃ॑ - സ്ഥ - യ॒ജ്ഞാ -

യ॒ജമാ॑നശ്ചരതി യത് പി॒തൃ॒ഭ്യഃ॑ ക॒രോതി॑ പഞ്ച ച )

## 17. വൈശ്വദേവേന വൈ പ്രജാപതിഃ

### T.B. 1.6.8.1

വൈശ്വദേവേന വൈ പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത ।

താ വരുണ പ്രഘാസൈർ വരുണപാശാദമുഞ്ചത് ।

സാകമേധൈഃ പ്രത്യസ്ഥാപയത് ।

ത്വംബകൈ രുദ്രം നിരവാദയത ।

പിതൃയജേണൻ സുവർഗം ലോകമഗമയത് ।

യദ് വൈശ്വദേവേന യജതേ ।

പ്രജാ ഏവ തദ് യജമാനഃ സൃജതേ ।

താ വരുണ പ്രഘാസൈർ വരുണപാശാൻ മൂഞ്ചതി ।

സാകമേധൈഃ പ്രതിഷ്ഠാപയതി ।

ത്വംബകൈ രുദ്രം നിരവാദയതേ ॥ 75

### T.B. 1.6.8.2

പിതൃയജേണൻ സുവർഗം ലോകം ഗമയതി ।

ദക്ഷിണതഃ പ്രാചീനാവീതീ നിർവപതി ।

ദക്ഷിണാവൃദ്ധി പിതൃണാം । അനാദൃത്യ തത് ।

ഉത്തരത ഏവോപവീയ നിർവപേത് ।

ഉദയേ ഹി ദേവാശ്ച പിതരശ്ചേജ്യന്തേ ।

അഥോ യദേവ ദക്ഷിണാർധേധി ശ്രയതി ।

തേന॑ ദക്ഷി॑ണാവൃ॑ത് । സോ॑മായ പി॒തൃമ॑തേ പു॒രോ॒ധാശ॑ഽ  
ഷട്ക॑പാലം നിർവ॑പതി ।

സം॑വത്സരോ വൈ സോ॑മഃ പി॒തൃമാ॑ൻ || 76

### T.B. 1.6.8.3

സം॑വത്സരമേവ പ്രീ॑ണാതി ।

പി॒തൃഭ്യോ॑ ബ॒ർഹി॒ഷദ്ഭ്യോ॑ ധാനാഃ ।

മാ॒സാ വൈ പി॒തരോ॑ ബ॒ർഹി॒ഷദ് । മാ॒സാനേ॑വ പ്രീ॑ണാതി ।

യ॒സ്മി॒ന്യാ ഋ॒തൗ പു॒രു॒ഷഃ പ്ര॒മീ॑യതേ ।

സോ॑ഽസ്മാമു॒ഷ്മിൻ ലോ॑കേ ഭ॒വതി॑ ।

ബ॒ഹു॒രു॒പാ ധാനാ॑ ഭ॒വന്തി॑ । അ॒ഹോരാ॒ത്രാണാ॑-മ॒ഭിജി॑ത്യൈ ।

പി॒തൃഭ്യോ॑ ഽഗ്നി॒ഷ്യാത് തേ॑ഭ്യോ മ॒ന്നമം॑ ।

അ॒ർദ്ധ॒മാ॒സാ വൈ പി॒തരോ॑ഽഗ്നി॒ഷ്യാത്താഃ॑ || 77

### T.B. 1.6.8.4

അ॒ർദ്ധ॒മാ॒സാനേ॑വ പ്രീ॑ണാതി ।

അ॒ഭി॒വാ॒ന്യായൈ॑ ദു॒ഗ്ധേ॑ ഭ॒വതി॑ ।

സാ॒ ഹി പി॒തൃഭേ॑വ॒ത്യം ദു॒ഹേ॑ । യത് പു॒ർണം॑ ।

തൻ മ॒നു॒ഷ്യാണാം॑ । ഉ॒പ॒ര്യു॒ധോ ദേ॒വാനാം॑ ।

അ॒ർദ്ധഃ॑ പി॒തൃണാം॑ । അ॒ർദ്ധ ഉ॒പ॒മ॒ന്നമതി॑ ।

അ॒ർദ്ധോ॑ ഹി പി॒തൃണാം॑ । ഏ॒ക॒യോപ॑മ॒ന്നമതി॑ || 78

**T.B. 1.6.8.5**

ഏകാ ഹി പിതൃണാം । ദക്ഷിണോപമന്മതി ।  
 ദക്ഷിണാവൃദ്ധി പിതൃണാം । അനാരഭ്യോപമന്മതി ।  
 തദ്ധി പിതൃൻ ഗച്ഛതി । ഇമാം ദിശം വേദിമുദ്ധന്തി ।  
 ഉഭയേ ഹി ദേവാശ്ച പിതരശ്ചൈജ്യന്തേ ।  
 ചതുഃ സ്രക്തിർ ഭവതി ।

സർവാ ഹ്യനു ദിശഃ പിതരഃ । അഖാതാ ഭവതി ॥ 79

**T.B. 1.6.8.6**

ഖാതാ ഹി ദേവാനാം । മദ്ധ്യതോഽഗ്നിരാധീയതേ ।  
 അന്തതോ ഹി ദേവാനാമാധീയതേ ।  
 വർഷീയാനിധു ഇധ്വാദ് ഭവതി വ്യാവൃത്തൈത്യ ।  
 പരി ശ്രയതി ।

അന്തർഹിതോ ഹി പിതൃലോകോ മനുഷ്യലോകാത് ।  
 യത്പരുഷി ദിനം । തദ് ദേവാനാം । യദന്തരാ ।  
 തൻ മനുഷ്യാണാം ॥ 80

**T.B. 1.6.8.7**

യഥ്സമൃദ്ധം । തത് പിതൃണാം ।  
 സമൃദ്ധം ബർഹിർ ഭവതി വ്യാവൃത്തൈത്യ ।  
 ദക്ഷിണാ സ്തൃണാതി । ദക്ഷിണാവൃദ്ധി പിതൃണാം ।  
 ത്രിഃ പര്യേതി ।

തൃ॒തീ॒യേ॒ വാ॒ ഇ॒തോ॒ ലോ॒കേ॒ പി॒തരഃ॑ । താ॒നേ॒വ പ്രീ॑ണാതി ।  
 ത്രിഃ॒ പു॒നഃ പ॒ര്യേ॒തി । ഷ॒ട്ഥ് സം॒പദ്യ॑ന്തേ ॥ 81

**T.B. 1.6.8.8**

ഘ॒ഡാ॒ ഋ॒തവഃ॑ । ഋ॒തൂ॒നേ॒വ പ്രീ॑ണാതി ।  
 യത് പ്ര॑സ്ത॒രം യ॒ജു॒ഷാ ഗൃ॑ഹ്ണീ॒യാത് ।  
 പ്ര॒മായു॑കോ യ॒ജമാ॑നഃ സ്യാത് ।  
 യന്ന ഗൃ॑ഹ്ണീ॒യാത് । അ॒നായ॑തനഃ സ്യാത് ॥  
 തൃ॒ഷ്ണീ॒മേ॒വ നൃ॑സ്യേത് । ന പ്ര॒മായു॑കോ ഭ॒വതി॑ ।  
 നാ॒നായ॑തനഃ । യത് ത്രീ॒ൻ പ॑രി॒ധീൻ പ॑രി॒ദ്യയാ॑ത് ॥ 82

**T.B. 1.6.8.9**

മൃ॒ത്യു॒നാ യ॒ജമാ॑നം പ॑രി ഗൃ॑ഹ്ണീ॒യാത് । യന്ന പ॑രി ദ॒ധ്യാത് ।  
 ര॒ക്ഷാ॑പ്സി യ॒ജ്ഞ॑പ് ഹ॒ന്യുഃ । ദ്വാ പ॑രി॒ധീ പ॑രി॒ദ്യാതി॑ ।  
 ര॒ക്ഷ॑സാമ॒പഹ॑ന്തേ ।  
 അ॒ഥോ മൃ॒ത്യോ॒രേ॒വ യ॒ജമാ॑ന-മൃ॒ത്സൃ॑ജതി ।  
 യത് ത്രീ॑ണി ത്രീ॑ണി ഹ॒വീൗഷ്വ॑ദാഹ॒രേ॒യുഃ ।  
 ത്രയ॑സ്ത്രയ ഏ॒ഷാപ് സാ॒കം പ്ര॒മീ॑യേരന് ।  
 ഏ॒കൈ॑ക-മ॒നുചീ॑നാ॒ന്യുദാ॑ഹരന്തി ।  
 ഏ॒കൈ॑ക ഏ॒വൈ॒ഷാ-മ॒ന്വഞ്ചഃ॑ പ്ര॒മീ॑യതേ ( ) ।  
 ക॒ശി॒പു ക॒ശി॒പവ്യാ॑യ । ഉ॒പ॒ബ॒ർഹ॑ണ-മു॒പ॒ബ॒ർഹ॑ണ്യാ॑യ ।

ആഞ്ജന-മാഞ്ജന്യായ | അഭ്യഞ്ജന-മഭ്യഞ്ജന്യായ |

യഥാഭാഗമേവൈനാൻ പ്രീണാതി || 83

( നിരവദയതേ - പിതൃമാ - നഗ്നിഷ്യാത്താ -  
ഏകയോപമൻമ - തുഖാതാ ഭവതി - മനുഷ്യാണാം -  
പദ്യന്തേ - പരിദധ്യാൻ - മീയതേ പഞ്ച ച )

### 18. അഗ്നയേ ദേവേഭ്യഃ

#### T.B. 1.6.9.1

അഗ്നയേ ദേവേഭ്യഃ പിതൃഭ്യഃ സമിധ്യമാനായാ-  
നുബ്രൂഹീത്യാഹ | ഉഭയേ ഹി ദേവാശ്ച പിതർശ്ചേജ്യന്തേ |  
ഏകാമന്നാഹ | ഏകാ ഹി പിതൃണാം |  
ത്രിരന്നാഹ | ത്രിർ.ഹി ദേവാനാം |  
ആഘാരാവാഘാരയതി | യജ്ഞപരുഷോ-രനന്തരിത്യൈ |  
നാർ.ഷേയം വൃണീതേ | ന ഹോതാരം || 84

#### T.B. 1.6.9.2

യദാർ.ഷേയം വൃണീത | യദ്ധോതാരം |  
പ്രമായുകോ യജമാനഃ സ്യാത് | പ്രമായുകോ ഹോതാ |  
തസ്മാന്ന വൃണീതേ | യജമാനസ്യ ഹോതൂർ ഗോപീമായ |  
അപബർ.ഹിഷഃ പ്രയാജാൻ. യജതി | പ്രജാ വൈ ബർ.ഹിഃ |  
പ്രജാ ഏവ മൃത്യോരുത്സൃജതി | ആജ്യഭാഗൗ യജതി || 85



**T.B. 1.6.9.3**

യജ്ഞസ്യൈവ ചക്ഷുഷീ നാന്തരേതി ।  
 പ്രാചീനാവീതി സോമം യജതി ।  
 പിതൃദേവത്യാ ഹി । ഏഷാഽഽഹുതിഃ ।  
 പഞ്ചകൃതോ ഽവദ്യതി । പഞ്ച ഹേതോ ദേവതാഃ ।  
 ദേവ പുരോഽനുവാക്യേ । യാജ്യാ ദേവതാ വഷട്കാരഃ ।  
 താ ഏവ പ്രീണാതി । സന്തതമവദ്യതി ॥ 86

**T.B. 1.6.9.4**

ഋതൂനാഗ് സന്തതൈത്യ ।  
 പ്രൈവൈദ്യഃ പൂർവ്വയാ പുരോഽനുവാക്യയാഽഽഹ ।  
 പ്രണയതി ദിതീയയാ । ഗമയതി യാജ്യയാ ।  
 തൃതീയേ വാ ഇതോ ലോകേ പിതരഃ । അഹ ഏവൈനാം  
 പൂർവ്വയാ പുരോഽനുവാക്യയാ ഽത്യാനയതി ।  
 രാത്രിയൈ ദിതീയയാ । ഐവൈനാൻ. യാജ്യയാ ഗമയതി ।  
 ദക്ഷിണതോഽവദായ । ഉദങ്ഗതിക്രാമതി വ്യാവൃത്തൈത്യ ॥ 87

**T.B. 1.6.9.5**

ആ സ്വധേത്യാശ്രാവയതി ।  
 അസ്തു സ്വധേതി പ്രത്യാശ്രാവയതി ।  
 സ്വധാ നമ ഇതി വഷട്കരോതി ।  
 സ്വധാകാരോ ഹി പിതൃണാം ।

സോമമഗ്രേ യജതി । സോമപ്രയാജാ ഹി പിതരഃ ।

സോമം പിതൃമന്തം യജതി ।

സംവത്സരോ വൈ സോമഃ പിതൃമാൻ ।

സംവത്സരമേവ തദ് യജതി ।

പിതൃൻ ബർഹിഷദോ യജതി ॥ 88

#### **T.B. 1.6.9.6**

യേ വൈ യജാൻഃ । തേ പിതരോ ബർഹിഷദഃ ।

താനേവ തദ് യജതി । പിതൃനഗ്നിഷ്യാത്താൻ യജതി ।

യേ വാ അയജാനോ ഗൃഹമേധിൻഃ ।

തേ പിതരോഽഗ്നിഷ്യാത്താഃ ।

താനേവ തദ് യജതി । അഗ്നിം കവ്യവാഹനം യജതി ।

യ ഏവ പിതൃണാമഗ്നിഃ । തമേവ തദ് യജതി ॥ 89

#### **T.B. 1.6.9.7**

അഥോ യഥാഽഗ്നിഃ സ്വിഷ്ടകൃതം യജതി । താദൃഗേവ തത് ।

ഏതത്തേ തത യേ ച ത്വാനഗ്നിതി തിസൃഷ്ടു സ്രക്തീഷ്ടു

നിദധാതി । തസ്മാദാത്യതീയാത് പുരുഷാനാമ

ന ഗൃഹ്ണന്തി । ഏതാവന്തോ ഹീജ്യന്തേ ।

അത്ര പിതരോ യഥാഭാഗം മന്ദധമിത്യാഹ ।

ഘ്നീകാ ഹി പിതരഃ । ഉദഞ്ചോ നിഷ്ക്രാമന്തി ।

ഏ॒ഷാ വൈ॑ മ॒നുഷ്യാ॑ണാം ദി॒ക് ।

സ്വാമേ॑വ തദ്ദി॒ശമ॑നു നി॒ഷ്ക്രാ॑മന്തി ॥ 90

**T.B. 1.6.9.8**

ആ॒ഹ॒വ॒നീ॒യ-മു॑പ॒തി॒ഷ്ഠ॑ന്തേ । ന്യേ॒വാ॒സൈ॒ത॒ത്ത്വ॑തേ ।

യഥ് സ॒ത്യാ॒ഹ॒വ॒നീ॒യേ ॥ അ॒മാ॒ന്യ॒ത്ര ച॑രന്തി ।

ആ॒ത॒മി॒തോ-രു॑പ॒തി॒ഷ്ഠ॑ന്തേ । അ॒ഗ്നി॒മേ॒വോ॒പ॒ദ്ര॒ഷ്ടാ॑രം കൃ॒ത്വാ ।

പി॒തൃ॒ൻ നി॒ര॒വ॒ദ॒യ॑ന്തേ ।

അ॒ന്തം വാ॑ ഏ॒തേ പ്രാ॑ണാ॒നാം ഗ॒ച്ഛ॑ന്തി ।

യ ആ॒ത॒മി॒തോ-രു॑പ॒തി॒ഷ്ഠ॑ന്തേ ।

സു॒സം॒ദ്യം താ॑ വ॒യമി॑ത്യാഹ ॥ 91

**T.B. 1.6.9.9**

പ്രാ॒ണോ വൈ॑ സു॒സം॒ദ്യക് । പ്രാ॒ണമേ॑വാത്മൻ ദ॒ധ॒തേ ।

യോ॒ജാ॒ന്വി॒ന്ദ്ര തേ॑ ഹ॒രീ ഇ॒ത്യാ॑ഹ । പ്രാ॒ണമേ॑വ പു॒നര॑യുക്ത ।

അ॒ക്ഷ॒ന്നമീ॑മ॒ദന്ത॑ ഹീ॒തി ഗാ॒ർഹ॑പ॒ത്യ-മു॑പ॒തി॒ഷ്ഠ॑ന്തേ ।

അ॒ക്ഷ॒ന്നമീ॑മ॒ദന്താ॑മ ത്യാ॒പ॒തി॒ഷ്ഠാ॑മഹ ഇ॒തി വാ॑വൈത॒ദാ॑ഹ ।

അമീ॑മ॒ദന്ത॑ പി॒തരഃ॑ സോ॒മ്യാ ഇ॒ത്യു॒ഭി പ്ര॑പ॒ദ്യന്തേ॑ ।

അമീ॑മ॒ദന്ത॑ പി॒തരോ॑ഽഥ ത്യാ॒ഭി പ്ര॑പ॒ദ്യാ॑മഹ ഇ॒തി

വാ॒വൈത॒ദാ॑ഹ । അ॒പഃ പ॑രി॒ഷി॒ഞ്ച॑തി ।

മാ॒ർജ॑യ॒ത്യേ॒വൈ॒നാൻ ॥ 92

**T.B. 1.6.9.10**

അമോ॑ തർപയ॑ത്യേവ॒ । തൃപ്യ॑തി പ്രജയാ॑ പശുഭിഃ॑ ।  
 യ ഏ॒വം വേ॑ദഃ । അ॒പ॒ബ॒ർഹി॑ഷാവനുയാജൗ യജതി॑ ।  
 പ്രജാ॑ വൈ ബ॒ർഹിഃ॑ । പ്രജാ॑ ഏ॒വ മൃ॒ത്യോരു॑ഥ്സ്യജതി॑ ।  
 ച॒തുരഃ॑ പ്രയാജാൻ. യജതി॑ । ദ്വാ॒വനു॑യാജൗ ।  
 ഷട്ഥ് സംപ॑ദ്യന്തേ । ഷഡ്യാ॑ ഗൃതവഃ ( ) ॥ 93

**T.B. 1.6.9.11**

ഗൃ॒ത്യുനേ॒വ പ്രീ॑ണാതി॒ । ന പ॑ത്യുന്മാസ്മേ॑ ।  
 ന സംഽയാ॑ജയന്തി॒ । യത്പ॑ത്യുന്മാസീ॒ത ।  
 യഥ്സംഽയാ॑ജയേ॒യുഃ । പ്ര॑മായു॒കാ സൃ॑യാത് ।  
 തസ്മാ॑ന്നാ॒ന്മാസ്മേ॑ । ന സംഽയാ॑ജയന്തി॒ ।  
 പ॒ത്നിയൈ॑ ഗോപീ॒മായ ॥ 94

(ഹോതാ॑ര - മാജ്യ॑ഭാഗൗ യജതി - സന്ത॑തമവദ്യതി -  
 വ്യാവൃ॑ഞ്ഞേത്യ - ബ॒ർഹി॑ഷഭോ യജതി - തമേ॒വ തദ് യജ-  
 ത്യനു॑ നിശ്ക്രാമന്ത്യാ - ഹൈ - നാ - നൃ॒തവോ॑ - നവ॑ ച )

**19. ഉശന്തസ്ത്വാ ഹവാമഹ**

**T.B. 2.6.16.1**

ഉ॒ശ॒ന്ത॒സ്ത്വാ ഹ॒വാമ॒ഹ ആ॑ നോ॒ അഗേ॑ സുകേ॒തുനാ॑ ।  
 ത്വച്ഛ് സോ॑മ മഹേ॒ ഭഗം॑ ത്വച്ഛ് സോ॑മ പ്രചീ॒കിതോ॑ മനീ॒ഷാ ।

ത്വയാ ഹി നഃ പിതരഃ സോമ പൂർവേ ത്വച്ഛ്വേ സോമ പിതൃഭിഃ  
 സംഘ്വിദാനഃ । ബർഹിഷഭഃ പിതര ആഹം പിതൃൻ ।  
 ഉപഹൃതാഃ പിതരോഽഗ്നിഷ്യാത്താഃ പിതരഃ ।  
 അഗ്നിഷ്യാത്താനൃതുമതോ ഹവാമഹേ ।  
 നരാശ്ച്വേ സോമപീഥം യ ആശുഃ ।  
 തേ നോ അർവന്തഃ സുഹവാ ഭവന്തു ।  
 ശം നോ ഭവന്തു ദിപദേ ശം ചതുഷ്ഠദേ ।  
 യേ അഗ്നിഷ്യാത്താ യേഽനഗ്നിഷ്യാത്താഃ ॥ 95

### **T.B. 2.6.16.2**

അച്ഛ്വേഹോമുചഃ പിതരഃ സോമ്യാസഃ ।  
 പരേഽവരേഽമൃതാസോ ഭവന്തഃ ।  
 അധിബ്രൂവന്തു തേ അവന്തസ്താൻ ।  
 വാന്യായൈ ദുഗ്ധേ ജുഷമാണാഃ കരംഭം ।  
 ഉദീരാണാ അവരേ പരേ ച ।  
 അഗ്നിഷ്യാത്താ ഋതുഭിഃ സംഘ്വിദാനാഃ ।  
 ഇന്ദ്രവന്തോ ഹവിരിദം ജുഷന്താം ।  
 യദഗ്നേ കവ്യവാഹന ത്വമഗ്ന ഇഹധിതോ ജാതവേദഃ ।  
 മാതലീ കവൈഃ । യേ താതൃപൂർ ദേവത്രാ ജേഹമാനാഃ ( ) ।  
 ഹോത്രാവ്യധഃ സ്തോമതഷ്ടാസോ അർകൈഃ ।

ആഽഗേ॑ യാഹി॑ സുവി॒ദത്രേ॑ഭിരർവാൺ ।  
 സ॒തൈഃ॑ ക॒വൈഃ॑ പി॒തൃഭി॑ർ ഘർമ॒സദ്ഭിഃ॑ ।  
 ഹ॒വ്യവാ॑ഹമജരം പുരു॒പ്രിയം॑ ।  
 അ॒ഗ്നിം ഘൃ॒തേന॑ ഹ॒വിഷാ॑ സപ॒ര്യന് ।  
 ഉ॒പാസ॑ദം ക॒വ്യവാ॑ഹം പി॒തൃണാം॑ ।  
 സ നഃ॑ പ്ര॒ജാം വീ॑രവ॒തീൗ സ॑മൃ॒ണ്വതു॑ ॥ 96  
 ( അ॒ഗ്നിഷാ॑ത്താ - ജേഹ॒മാനാഃ॑ സ॒പ്ത ച॑ )

### ത്രിണാചീകേദം

## **20. അയം വാവ**

### **T.B. 3.11.7.1**

അ॒യം വാ॑വ യഃ പ॒വതേ॑ । സോഽഗ്നി॑ർ നാചീ॒കേതഃ॑ ।  
 സ യത് പ്രാ॑ൺ പ॒വതേ॑ । തദ॑-സ്യ ശി॒രഃ । അ॒ഥ യദ് ദ॑ക്ഷി॒ണാ ।  
 സ ദ॑ക്ഷി॒ണഃ പ॒ക്ഷഃ । അ॒ഥ യത് പ്ര॑ത്യക് । തത് പു॒ച്ഛം ।  
 യദു॑ദൺ । സ ഉ॒ത്തരഃ॑ പ॒ക്ഷഃ ॥ 97

### **T.B. 3.11.7.2**

അ॒ഥ യഥ് സ॑ംവാ॒തി । തദ॑സ്യ സ॒മഞ്ച॑നം ച പ്ര॒സാർണം॑ ച ।  
 അ॒ഥോ സ॑ംപ॒ദേവാ॑സ്യ സാ ।  
 സൗ॑ ഹ വാ അ॒സ്മൈ॑ സ കാമഃ പ॒ദ്യതേ॑ ।

യത് കാമോ യജതേ । യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।

യോ ഹ വാ അഗ്നേർ നാചികേത-സ്യായതനം പ്രതിഷ്ഠാം  
ഽവേദ । ആയതനവാൻ ഭവതി । ഗച്ഛതി പ്രതിഷ്ഠാം ॥ 98

### **T.B. 3.11.7.3**

ഹിർണ്യം ഽവാ അഗ്നേർ നാചികേത-സ്യായതനം പ്രതിഷ്ഠാ ।

യ ഏവം ഽവേദ । ആയതനവാൻ ഭവതി । ഗച്ഛതി പ്രതിഷ്ഠാം ।

യോ ഹ വാ അഗ്നേർ നാചികേതസ്യ ശരീരം ഽവേദ ।

സ ശരീര ഏവ സ്വർഗം ഽലോകമേതി ।

ഹിർണ്യം ഽവാ അഗ്നേർ നാചികേതസ്യ ശരീരം ।

യ ഏവം ഽവേദ । സ ശരീര ഏവ സ്വർഗം ഽലോകമേതി ।

അഥോ യഥാ രൂക്മ ഉത്-തപ്തോ ഭായ്യാത് ॥ 99

### **T.B. 3.11.7.4**

ഏവമേവ സ തേജസാ യശസാ ।

അസിഘ്ര്വ ലോകേ-ഽമൃഷിഘ്ര്വ ഭാതി ।

ഉരവോ ഹ വൈ നാമൈതേ ലോകാഃ । യേ ഽവരേണാദിത്യം ।

അഥ ഹൈതേ വരീയാഽസോ ലോകാഃ । യേ പരേണാദിത്യം ।

അ॒ന്ത॒വ॒ന്ത॒ഃ ഹ॒ വാ ഏ॒ഷ ക്ഷ॒യം ലോ॒കം ജ॒യതി॑ ।

യോ॑ ഹ॒വേ॒രണാ॑ദിത്യം ।

അ॒ഥ ഹൈ॒ഷോ॑ സ॒ന്ത-മ॒പാ॒ര-മ॒ക്ഷയം॑ ലോ॒കം ജ॒യതി॑ ।

യഃ പ॒രേ॒ണാ॑ദിത്യം ( ) ॥ 100

### **T.B. 3.11.7.5**

അ॒ന॒ന്ത॒ഃ ഹ॒ വാ അ॒പാ॒ര-മ॒ക്ഷയം॑ ലോ॒കം ജ॒യതി॑ ।

യോ॑ഹി॒ം നാ॒ചികേ॑തം ചി॒നുതേ॑ । യ ഉ॒ ചൈ॒ന-മേ॒വം വേ॑ദ ।

അ॒ഥോ യ॒ഥാ ര॒ഥേ തി॒ഷ്ഠൻ പ॒ക്ഷ॒സീ പ॒ര്യാ॒വർത്ത॑മാനേ

പ്ര॒ത്യുപേ॑ക്ഷതേ । ഏ॒വ-മ॒ഹോ॒രാത്രേ॑ പ്ര॒ത്യുപേ॑ക്ഷതേ ।

നാ॒സ്യാ॒ഹോ॒രാത്രേ॑ ലോ॒കമാ॑പ്നോതഃ ।

യോ॑ഹി॒ം നാ॒ചികേ॑തം ചി॒നുതേ॑ ।

യ ഉ॒ ചൈ॒ന-മേ॒വം വേ॑ദ ॥ 101 (ഉ॒ത്ത॒രഃ പ॒ക്ഷോ - ഗച്ഛ॑തി

പ്ര॒തി॒ഷ്ഠാം - ഭാ॒യുദ് - യഃ പ॒രേ॒ണാ॑ദിത്യ - മ॒ഷ്ടൗ ച॑)

### **21. ഉശൻ. ഹ വൈ**

#### **T.B. 3.11.8.1**

ഉ॒ശൻ. ഹ॒ വൈ വാ॑ജ॒ശ്രവ॑സഃ സ॒ർവ॒വേദ॑സം ദദൗ ।

ത॒സ്യ ഹ॒ നചി॑കേ॒താ നാമ॑ പൃ॒ത്ര ആ॒സ ।

ത॒ഃ ഹ॒ കുമാ॑ര॒ഃ സ॒ന്തം ।



ദക്ഷി॑ണാ॒സു നീ॒യമാ॑നാ॒സു ശ്ര॒ദ്ധാവി॑വേശ॒ । സ ഹോ॑വാച॒ ।

തത॑ ക॒സൈ॒മാം ദാ॑സ്യ॒സീതി॑ । ദി॒തീയം॑ തു॒തീയം॑ ।

തച്ഛ॑ ഹ പരീ॑ത ഉവാച॒ । മൃ॒ത്യുവേ॑ ത്വാ ദദാ॒മിതി॑ ।

തച്ഛ॑ ഹ സ്തോ॒-ത്ഥി॑തം ധ്വാ॒ഗഭി॑വദതി॒ ॥ 102

### **T.B. 3.11.8.2**

ഗൗ॑തമ കുമാ॒ര-മി॑തി॒ । സ ഹോ॑വാച॒ ।

പരേ॑ഹി മൃ॒ത്യോർ ഗൃ॒ഹാൻ॑ ।

മൃ॒ത്യുവേ॑വൈ ത്വാദാ॒-മിതി॑ ।

തം ധ്വൈ॑ പ്ര॒വസ്॑ന്തം ഗ॒ന്താ-സീ॑തി॒ ഹോ॑വാച॒ ।

തസ്യ॑ സ്ത॒തി॒സോ രാ॒ത്രി-ര॒നാശ്വാ॑ൻ ഗൃ॒ഹേ വ॑സ॒താത്॑ ।

സ യദി॑ ത്വാ പൃ॒ച്ഛേ॒ത് ।

കുമാ॑ര ക॒തി രാ॒ത്രി-ര॒വാഥ്സീ॑-രിതി॒ ।

തി॒സ്ര ഇ॒തി പ്ര॒തി ബ്രൂ॑താത് ।

കിം പ്ര॒ഥമാ॑ച്ഛ॒ രാ॒ത്രി-മാ॒ശ്നാ ഇ॒തി॑ ॥ 103

### **T.B. 3.11.8.3**

പ്ര॒ജാം ത ഇ॒തി॑ । കിം ദി॒തീയാ॑-മിതി॒ । പ॒ശുഃസ്ത॑ ഇ॒തി॑ ।

കിം ത്രി॒തീയാ॑-മിതി॒ । സാ॒ധു കൃ॒ത്യാം ത ഇ॒തി॑ ।

തം ധൈ പ്രവസന്തം ജഗാമ ।

തസ്യ ഹ തിസ്രോ രാത്രി-രനാശ്വാൻ ഗൃഹ ഉവാസ ।

ത-മാഗത്യ പപ്രച്ഛ । കുമാര കതി രാത്രി-രവാമ്സീ-രിതി ।

തിസ്ര ഇതി പ്രത്യുവാച ॥ 104

#### **T.B. 3.11.8.4**

കിം പ്രഥമാഽ രാത്രി-മാശ്നാ ഇതി ।

പ്രജാം ത ഇതി । കിം ദിതീയാ-മിതി ।

പശുഽസ്തു ഇതി । കിം ത്രിതീയാ-മിതി ।

സാധുകൃത്യാം ത ഇതി ।

നമസ്തേ അസ്തു ഭഗവ ഇതി ഹോ-വാച ।

വരം ധൃണീഷേ-തി । പിതർ-മേവ ജീവ-ന്നയാനീതി ।

ദിതീയം ധൃണീഷേ-തി ॥ 105

#### **T.B. 3.11.8.5**

ഇഷ്ടാപൂർത്തയോർ മേ ഽക്ഷിതിം ബ്രൂഹീതി ഹോവാച ।

തസ്മൈ ഹൈതമഗ്നിം നാചികേത-മുവാച ।

തതോ വൈ തസ്യേ-ഷ്ടാപൂർത്തേ നാ ക്ഷീയേതേ ।

നാസ്യേ-ഷ്ടാപൂർത്തേ ക്ഷീയേതേ ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ । തൃതീയം ഽവൂണീഷേ-തി ।  
 പുനർ മൃത്യോർ മേ ഽപജിതിം ബ്രൂഹീതി ഹോവാച ।  
 തസ്മൈ ഹൈത-മഗ്നിം നാചികേത-മുവാച ।  
 തതോ വൈ സോപ പുനർ മൃത്യു-മജയത് ॥ 106

**T.B. 3.11.8.6**

അപ പുനർ മൃത്യും ജയതി ।  
 യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।  
 യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।  
 പ്രജാപതിർ വൈ പ്രജാകാമ-സുപോ ഽതപ്യത ।  
 സ ഹിരണ്യ-മുദാസ്യത് ।  
 ത-ദഗ്നു പ്രാസ്യത് । ത-ദസ്മൈ നാച്ഛദയത് ।  
 തദ് ദിതീയം പ്രാസ്യത് । ത-ദസ്മൈ നൈ-വാച്ഛദയത് ।  
 തത് തൃതീയം പ്രാസ്യത് ॥ 107

**T.B. 3.11.8.7**

ത-ദസ്മൈ നൈ-വാച്ഛദയത് ।  
 ത-ദാത്മ-നേവ ഹൃദയേഽഗ്നു വൈശ്യാനരേ പ്രാസ്യത് ।  
 ത-ദസ്മാ അച്ഛദയത് । തസ്മാദ്ധിരണ്യം കനിഷ്ഠം ധനാനാം ।  
 ഭൂഞ്ജത് പ്രിയതമം । ഹൃദയജഃ ഹി ।

സ വൈ തമേവ നാവിന്ദത് ।

യസ്മൈ താം ദക്ഷിണാ-മനേഷ്യത് ।

താഽ സ്വായൈവ ഹസ്തായ ദക്ഷിണായാനയത് ।

താം പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് ॥ 108

### **T.B. 3.11.8.8**

ദക്ഷായ ത്വാ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാമീതി ।

സോ ഽദക്ഷത ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।

ദക്ഷതേ ഹ വൈ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ । യ ഏവം ധ്വേദ ।

ഏതദ്ധ സ്മ വൈ തദ് വിദാഽസോ വാജശ്രവസാ ഗോതമാഃ ।

അപ്യനുദേശ്യാം ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണന്തി ।

ഉദയേന വയം ദക്ഷിഷ്യാമഹ ഏവ ദക്ഷിണാം

പ്രതിഗൃഹ്യേതി । തേ ഽദക്ഷന്ത ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।

ദക്ഷതേ ഹ വൈ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്യ ।

യ ഏവം ധ്വേദ ( ) । പ്ര ഹാന്യം ധ്വീനാതി ॥ 109

(വദ - ത്യാശ്താ ഇത്യു - വാച - ദിതീയം ധ്വണീഷേ -

ത്യജയത് - തൃതീയം പ്രാസ്യത് - ഗൃഹ്ണാദ് - യ ഏവം

ധ്വേദൈകം ച )

## 22. തച് ഹൈതമേകേ പശുബന്ധ

### T.B. 3.11.9.1

തച് ഹൈത-മേകേ പശുബന്ധ ഏവോ-ത്തരവേദ്യാം ചിന്വതേ ।  
 ഉത്തരവേദി സമ്മിത ഏഷോഽഗ്നിരിതി വദന്തഃ ।  
 തന്ന തഥാ കൂര്യാത് । ഏത-മഗ്നിം കാമേന വ്യർദ്ധയേത് ।  
 സ ഏനം കാമേന വ്യുദ്ധഃ ।  
 കാമേന വ്യർദ്ധയേത് । സൗമ്യേ വാവൈ-നമധാരേ ചിന്വീത ।  
 യത്ര വാ ഭൂയിഷ്ടാ ആഹുതയോ ഹൂയേരന് ।  
 ഏത-മഗ്നിം കാമേന സമർദ്ധയതി ।  
 സ ഏനം കാമേന സമുദ്ധഃ ॥ 110

### T.B. 3.11.9.2

കാമേന സമർദ്ധയതി । അഥ ഹൈനം പുരർഷയഃ ।  
 ഉത്തരവേദ്യാ-മേവ സത്രിയ-മചിന്വത ।  
 തതോ വൈ തേഽവിന്ദന്ത പ്രജാം ।  
 അഭി സ്വർഗം ലോക-മജയന് । വിന്ദത് ഏവ പ്രജാം ।  
 അഭി സ്വർഗം ലോകം ജയതി ।  
 യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിന്തുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ।

അഥ ഹൈനം വായുർ. ജദ്ധികാമഃ ॥ 111

### **T.B. 3.11.9.3**

യഥാ ന്യൂപ-മേവോപദധേ ।

തതോ വൈ സ ഏതാ-മൃദ്ധി-മാർജ്ജ്ഞാത് ।

യാ-മിദം വായുർ. ജദ്ധഃ । ഏതാ-മൃദ്ധി-മൃദ്ധ്നോതി ।

യാ-മിദം വായുർ. ജദ്ധഃ । യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിന്തേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ।

അഥ ഹൈനം ഗോബലോ വാർഷ്ണഃ പശുകാമഃ ।

പാങ്ക്ത-മേവ ചിക്യേ । പഞ്ച പുരസ്താത് ॥ 112

### **T.B. 3.11.9.4**

പഞ്ച ദക്ഷിണതഃ । പഞ്ച പശ്ചാത് । പഞ്ചോത്തരതഃ ।

ഏകാം മദ്ധ്യേ । തതോ വൈ സ സഹസ്രം പശൂൻ പ്രാപ്താത് ।

പ്ര സഹസ്രം പശൂ-നാപ്തോതി ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിന്തേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ।

അഥ ഹൈനം പ്രജാപതിർ ജൈഷ്ഠ്യകാമോ  
യശസ്കാമഃ പ്രജനനകാമഃ । ത്രിവൃത-മേവ ചികേ്യ ॥ 113

**T.B. 3.11.9.5**

സപ്ത പുരസ്താത് । തിസ്രോ ദക്ഷിണതഃ । സപ്ത പശ്ചാത് ।  
തിസ്ര ഉത്തരതഃ । ഏകാം മദ്ധ്യേ ।

തതോ വൈ സ പ്ര യശോ ജൈഷ്ഠ്യ-മാപ്നോത് ।

ഏതാം പ്രജാതിം പ്രാജായത ।

യാമിദം പ്രജാഃ പ്രജായന്തേ ।

ത്രിവൃദ് വൈ ജൈഷ്ഠ്യം । മാതാ പിതാ പുത്രഃ ॥ 114

**T.B. 3.11.9.6**

ത്രിവൃത് പ്രജനനം । ഉപസ്ഥോ യോനീർ മദ്ധ്യമാ ।

പ്ര യശോ ജൈഷ്ഠ്യ-മാപ്നോതി । ഏതാം പ്രജാതിം പ്രജായതേ ।

യാ-മിദം പ്രജാഃ പ്രജായന്തേ ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ । യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।

അഥ ഹൈന-മിന്ദോ ജൈഷ്ഠ്യകാമഃ ।

ഊർദ്ധ്വാ ഏവോ-പദധേ ।

തതോ വൈ സ ജൈഷ്ഠ്യമഗച്ഛത് ॥ 115

**T.B. 3.11.9.7**

ജൈഷ്ഠ്യം ഗച്ഛതി । യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം ഘേദ ।

അഥ ഹൈന-മസാവാദിത്യഃ സ്വർഗകാമഃ ।

പ്രാചീ-രേവോപദധേ ।

തതോ വൈ സോഽഭി സ്വർഗം ഘോക-മജയത് ।

അഭി സ്വർഗം ഘോകം ജയതി ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം ഘേദ ।

സ യദീച്ഛേത് ॥ 116

**T.B. 3.11.9.8**

തേജസ്വീ യശസ്വീ ബ്രഹ്മവർചസീ സ്യാ-മിതി ।

പ്രാണാ ഹോതുർദ്ധിഷ്ഠ്യാ-ദൃഥ്സർപേത് ।

യേയം പ്രാഗാദ് യശസ്വതീ ।

സാ മാ പ്രോർണോതു ।

തേജസാ യശസാ ബ്രഹ്മവർചസേ-നേതി ।

തേജസ്-വ്യുവ യശസ്വീ ബ്രഹ്മവർചസീ ഭവതി ।

അഥ യദീച്ഛേത് । ദൃയിഷ്ഠം മേ ശ്രദ്-ദധീരൻ ।



ഭൂയിഷ്ഠാ ദക്ഷിണാ നയേയു-രിതി ।  
 ദക്ഷിണാസു നീയമാനാസു പ്രാച്യേഹി പ്രാച്യേഹീതി  
 പ്രാചീ ജുഷാണാ വേതാജ്യസ്യ സ്വാഹേതി  
 സ്രുവേണോ-പഹത്യാ-ഹവനീയേ ജുഹുയാത് ॥ 117

**T.B. 3.11.9.9**

ഭൂയിഷ്ഠ-മേവാസൈ ശ്രദ്-ദധതേ ।  
 ഭൂയിഷ്ഠാ ദക്ഷിണാ നയന്തി ।  
 പുരീഷ-മുപധായ । ചിതിക്ലൃപിഭി-രഭിമുശ്യ ।  
 അഗ്നിം പ്രണീയോപ-സമാധായ ।  
 ചതസ്ര ഏതാ ആഹുതീർ ജുഹോതി ।  
 തമഗ്നേ രുദ്ര ഇതി ശതരുദ്രീയസ്യ രൂപം ।  
 അഗ്നാ-വിഷ്ണു ഇതി വസോർധാരായാഃ ।  
 അന്നപത ഇത്യന്ന ഹോമഃ । സപ്ത തേ അഗ്നേ സമിധഃ  
 സപ്ത ജിഹ്വാ ഇതി വിശ്വപ്രീഃ ( ) ॥ 118  
 (സമൃദ്ധ - ഋദ്ധികാമഃ - പുരസ്താത് - ചികേ - പുത്രോ -  
 ഗച്ഛ - ദിച്ഛേത് - ജുഹുയാത് - വിശ്വപ്രീഃ )

## 23. യാം പ്രഥമാമിഷ്ടകാമുപദധാതി

### T.B. 3.11.10.1

യാം പ്രഥമാ-മിഷ്ടകാ-മുപദധാതി ।

ഇമം തയാ ലോക-മഭിജയതി ।

അഥോ യാ അസ്മിൻ ലോകേ ദേവതാഃ ।

താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।

യാം ദ്വിതീയാ-മുപദധാതി ।

അന്തരിക്ഷ ലോകം തയാ-ഭിജയതി ।

അഥോ യാ അന്തരിക്ഷ ലോകേ ദേവതാഃ ।

താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।

യാം തൃതീയാ-മുപദധാതി ।

അമും തയാ ലോക-മഭിജയതി ॥ 119

### T.B. 3.11.10.2

അഥോ യാ അമുഷ്മിൻ ലോകേ ദേവതാഃ ।

താസാഽസായുജ്യം സലോകതാ-മാപ്നോതി ।

അഥോ യാ അമു-രിതരാ അഷ്ടാദശ ।

യ ഏവാമീ ഉരവശ്ച വരീയാഽസശ്ച ലോകാഃ ।

താനേവ താഭി-രഭിജയതി ।

കാമചാരോ ഹ വാ അസ്യോരുഷു ച വരീയസ്സു  
ച ലോകേഷു ഭവതി ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിന്തേ । യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।  
സംഽവത്സരോ വാ അഗ്നിർ നാചികേതഃ ।  
തസ്യ വസന്തഃ ശിരഃ ॥ 120

### **T.B. 3.11.10.3**

ഗ്രീഷ്മോ ദക്ഷിണഃ പക്ഷഃ । വർഷാ ഉത്തരഃ । ശരത് പുഷ്പം ।  
മാസാഃ കർമ്മകാരാഃ । അഹോരാത്രേ ശതരുദ്രീയം ।  
പർജന്യോ വസോർധാരാ ।  
യഥാ വൈ പർജന്യഃ സുവൃഷ്ടം ഽവൃഷ്ടാ ।  
പ്രജാഭ്യഃ സർവാൻ കാമാൻമ് സംപൂരയതി ।  
ഏവ-മേവ സ തസ്യ സർവാൻ കാമാൻമ് സംപൂരയതി ।  
യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിന്തേ ॥ 121

### **T.B. 3.11.10.4**

യ ഉ ചൈന-മേവംഽവേദ ।  
സംഽവത്സരോ വാ അഗ്നിർ നാചികേതഃ ।  
തസ്യ വസന്തഃ ശിരഃ । ഗ്രീഷ്മോ ദക്ഷിണഃ പക്ഷഃ ।  
വർഷാഃ പുഷ്പം । ശര-ദുത്തരഃ പക്ഷഃ । ഹേമന്തോ മദ്ധ്യം ।

പുർവപക്ഷാശ്ചിതയഃ । അപരപക്ഷാഃ പുരീഷം ।

അഹോരാത്രാണീഷ്ടകാഃ ( ) ॥

ഏഷ വാവ സോഽഗ്നി-രഗ്നിമയഃ പുനർണവഃ ।

അഗ്നിമയോ ഹ വൈ പുനർണവോ ഭൂത്വാ ।

സ്വർഗം ലോക-മേതി । ആദിത്യസ്യ സായുജ്യം ।

യോഽഗ്നിം നാചികേതം ചിനുതേ ।

യ ഉ ചൈന-മേവം വേദ ॥ 122

(അമും തയാ ലോകമഭിജയതി - ശിരഃ - ചിനുത -  
ഇഷ്ടകാഃ ഷട് ച )

## 24. ജുചാം പ്രാചീ

### T.B. 3.12.9.1

ജുചാം പ്രാചീ മഹതീ ദിഗുച്യതേ ।

ദക്ഷിണാ -മാഹൂർ യജുഷാ-മപാരാം ।

അർവണാ-മഗ്ങ്നിരസാം പ്രതീചീ ।

സാമ്നാ-മുദീചീ മഹതീ ദിഗുച്യതേ ।

ഋഗ്ഭിഃ പുർവാഹ്ണേ ദിവി ദേവ ഇഠയതേ ।

യജുർവേദേ തിഷ്ഠതി മദ്ധ്യേ അഹനഃ ।

സാമവേദേ-നാസ്തമയേ മഹീയതേ ।

വേദൈ-രശ്മ്യ-സ്ത്രിഭിരേതി സൂര്യഃ ।

ഋഗ്ഭ്യോ ജാതാപ് സർവശോ മുർത്തി-മാഹുഃ ।  
സർവാ ഗതിർ യാജുഷീ ഹൈവ ശശ്വത് ॥ 123

**T.B. 3.12.9.2**

സർവം തേജ സ്താമരൂപ്യപ് ഹ ശശ്വത് ॥  
സർവപ് ഹേദം ബ്രഹ്മണാ ഹൈവ സൃഷ്ടം ।  
ഋഗ്ഭ്യോ ജാതം വൈശ്യം വർണ്-മാഹുഃ ।  
യാജുർവേദം ക്ഷത്രിയസ്യാ-ഹുർ യോനീം ।  
സാമവേദോ ബ്രാഹ്മണാനാം പ്രസൃതിഃ ।  
പൂർവേ പൂർവേഭ്യോ വച ഏത-ദൃചുഃ ।  
ആദർശ-മഗ്നിം ചിന്യാനാഃ ।  
പൂർവേ വിശ്വ സൃജോഽമൃതാഃ ॥

ശതം വർഷ സഹസ്രാണി । ദീക്ഷിതാ സ്തത്ര-മാസത ॥ 124

**T.B. 3.12.9.3**

തപ ആസീദ് ഗൃഹപതിഃ । ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മാദവഥ് സ്വയം ।  
സത്യപ് ഹ ഹോ തൈഷാ-മാസീത് ।  
യദ് വിശ്വസൃജ ആസത ॥  
അമൃത-മേഭ്യ ഉദഗായത് । സഹസ്രം പരിവഥ്സരാൻ ।  
ഭൂതപ് ഹ പ്രസ്തോ-തൈഷാ-മാസീത് ।  
ഭവിഷ്യത് പ്രതി ചാഹരത് ।

പ്രാണോ അദ്ധ്യായ - രഭവത് ।

ഇദം സർവം സിഷാസതാം ॥ 125

**T.B. 3.12.9.4**

അപാനോ വിദ്വാ-നാവൃതഃ । പ്രതി പ്രാതിഷ്ഠ-ഭദ്ധരേ ।  
 ആർത്തവാ ഉപഗാതാരഃ । സദസ്യം ഋതവോഭവൻ ।  
 അർദ്ധമാസാശ്ച മാസാശ്ച । ചമസാ-ദ്ധർ - യവോഭവൻ ।  
 അശം സദ് ബ്രഹ്മണ-സ്തേജഃ । അച്ഛവാകോഭവദ് യശഃ ।  
 ഋത-മേഷാം പ്രശാസ്താസ്സീത് ।  
 യദ് വിശ്വ സൃജ ആസത ॥ 126

**T.B. 3.12.9.5**

ഊർഗ് രാജാന-മുദവഹത് । ധ്രുവ ഗോപ സ്തഹോഭവത് ।  
 ഓജോഭ്യഷ്ടാദ് ഗ്രാവണ്ണഃ । യദ് വിശ്വ സൃജ ആസത ।  
 അപചിതിഃ പോത്രീയാ-മയജത് । നേശ്വീയാ-മയജത് തിഷിഃ ।  
 ആഗ്നീദ്ധാദ് വിദുഷീ സത്യം ।  
 ശ്രദ്ധാ ഹൈവാ യജമ് സ്വയം ।  
 ഇരാ പതീ വിശ്വ സൃജാം । ആകൃതി-രപിനസ്തവിഃ ॥ 127

**T.B. 3.12.9.6**

ഇദ്ധം ഹ ക്ഷുച് ചൈ-ഭ്യ ഉഗ്രേ । തൃഷ്ണാ ചാ വഹതാമുഭേ ।  
 വാഗേഷാമ് സുബ്രഹ്മണ്യോസ്സീത് ।  
 ഛന്ദോ യോഗാൻ വിജാനതീ ।

കല്പതന്ത്രാണീ॑ തന്വാനാ-ഽഹഃ॑ । സൗ॑ സ്ഥാശ്ച॑ സർവശഃ॑ ॥  
 അഹോരാത്രേ॑ പശുപാല്യൗ॑ । മുഹൂർത്താഃ॑ പ്രേഷ്യാ॑ അഭവൻ ।  
 മൃത്യുസ് തദ-ഭവ-ദ്ധാതാ॑ ।

ശമിതോ-ഗ്ലോ॑ വിശാം പതിഃ॑ ॥ 128

**T.B. 3.12.9.7**

വിശ്വസ്യ॑ജഃ പ്രഥമാ॑ സ്ത്ര-മാസത॑ ।  
 സഹസ്ര॑ സമം പ്രസുതേന॑ യന്തഃ॑ ।  
 തതോ॑ ഹ ജജേ॑ഞ ഭുവനസ്യ॑ ഗോപാഃ॑ ।  
 ഹിരൺമയ॑ ശ്ശുകുനിർ ബ്രഹ്മ॑ നാമ ।  
 യേന॑ സൂര്യ-സ്തപതി॑ തേജസേ-ദ്ധഃ॑ ।  
 പിതാ॑ പുത്രേ॑ണ പിതൃമാൻ യോനീയോനൗ॑ ।  
 നാവേ॑ദവിൻ മനുതേ॑ തം ബൃഹന്തം॑ ।

സർവാനുഭൂ-മാത്മാനൗ॑ സംപരായേ॑ ॥  
 ഏഷ॑ നിത്യോ മഹിമാ॑ ബ്രാഹ്മണസ്യ॑ ।  
 ന കർമ॑ണാ വർദ്ധതേ॑ നോ കനീയാൻ ॥ 129

**T.B. 3.12.9.8**

തസ്യൈ॑വാ-ത്മാ പദവി॑ത്തം വി॑ദിതാ ।  
 ന കർമ॑ണാ ലിപ്യതേ॑ പാപകേ॑ന ।  
 പഞ്ച॑ പശ്ചാശത-സ്രീ॑വൃത സ്തംഭ॑മ്സരാഃ॑ ।  
 പഞ്ച॑ പഞ്ചാശതഃ॑ പഞ്ചദശാഃ॑ । പഞ്ച॑ പഞ്ചാശത സ്തപദശാഃ॑ ।

പഞ്ച പഞ്ചാശത് ഏകവിംശാഃ ।

വിശ്വസൃജാപ്തം സഹസ്രം സംവത്സരം ।

ഏതേന വൈ വിശ്വസൃജ ഇദം വിശ്വ-മസൃജന്ത ।

യദ് വിശ്വ-മസൃജന്ത । തസ്മാദ് വിശ്വസൃജഃ ( ) ॥

വിശ്വ-മേന-നനു പ്രജായതേ ।

ബ്രഹ്മണ സായുജ്യം സലോകതാം യന്തി ।

ഏതാസാമേവ ദേവതാനാപ്തം സായുജ്യം ।

സാർഷ്ഠിതാപ്തം സമാന ലോകതാം യന്തി ।

യ ഏത-ദുപയന്തി । യേ ചൈനത് പ്രാഹുഃ ।

യേഭ്യ-ശൈനത് പ്രാഹുഃ ॥ ഓം ॥ 130

(ശ്വ - ദാസത - സിഷാസതാ - മാസത -

ഹവിഷ് - പതിഃ - കനീയാൻ -

തസ്മാദ് വിശ്വസൃജോ ഏത ച )

॥ ഹരിഃ ഓം ॥

-----അഭിശ്രവണമന്ത്രപാഠം സമാപ്തം-----



---

**“Chain” indicating starting “padam” of all the “Chapteres” in Abisravanam.**

സഹസ്രശീർഷാ - മദ്ഭ്യഃ - സഹസ്രശീർഷ - മൃതം-  
കൃണുഷ - രക്ഷോഹണഃ - സോമായോ - ശന്തസ്ത്വാ -  
ഭക്ഷേഹി - ധ്രുവാ - സ്യുഗ്ന ഉദയേ - ശിരോ - സാവാദിത്യ  
- സംതതി - രകവിഷ്വ - ഇന്ദ്രോ - വൈശ്വദേവേനാ -  
ഗ്നയ - ഉശന്തസ്ത്വാ - യ - മുശൻ ഹ - തച് ഹ -  
യാം പ്രഥമാ - മൃചാം പ്രാചീ ചതുർ വിഷ്വതിഃ ॥

---

**Begining and ending “padam” of Abisravanam.**

സഹസ്രശീർഷാ പുരുഷ - ഓം ॥

---